

**Чернівецький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету**

Кафедра фінансів, обліку і оподаткування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**РОЗРОБКА ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ
ПІДПРИЄМСТВА**

(на матеріалах ТОВ «Аутомотів Електрик Україна»)

Студентки 2 курсу заочної форми
навчання спеціальності 072
«Фінанси, банківська справа,
страхування та фондовий ринок»
спеціалізації «Державні фінанси»

Роман
Тамари
Іванівни

Науковий керівник:
к.т.н., доцент

Лошенко
Ірина
Романівна

Завідувач кафедри:
д.е.н., професор

Чорновол
Алла
Олегівна

Чернівці 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ В РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА	6
1.1. Економічна суть фінансової стратегії, її класифікація та види	6
1.2. Особливості фінансового планування на підприємстві в сучасних умовах	10
1.3. Використання показників-індикаторів при формуванні та реалізації фінансової стратегії на підприємстві	15
Висновки до розділу 1.	17
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ФІНАНСОВОГО СТАНУ ТОВ «Аутомобілів Електрик Україна» ЗА 2019 – 2021рр.	18
2.1. Аналіз динаміки активів та пасивів підприємства	18
2.2. Аналіз ефективності діяльності підприємства	25
2.3. Аналіз фінансової стійкості підприємства	31
Висновки до розділу 2.	38
РОЗДІЛ 3. УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ РОЗРОБКИ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА	39
3.1. Рекомендації щодо вибору головної фінансової стратегії підприємства на наступний рік	39
3.2. Удосконалення моделі управління фінансовою стійкістю підприємства	47
3.3. Визначення положення підприємства на матриці фінансової рівноваги	52
Висновки до розділу 3.	58
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	59
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	62

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сьогодні діяльність підприємств національної економіки пов'язана з економічною кризою. Підприємства, маючи право прийняття управлінських рішень, у тому числі і фінансових, вирішують проблеми оцінки своєї діяльності з погляду на адекватність існуючих обставин та економічної ефективності.

За таких умов на перший план висуваються проблеми розробки і впровадження концепцій управління, спрямованих на регулювання та планування діяльності суб'єктів господарювання в умовах невизначенності - розробка поточної та перспективної фінансово-економічної стратегії на основі наукової методології передбачення її напрямів і форм, адаптації до загальних цілей розвитку підприємства до нестабільних умов зовнішнього фінансового середовища.

Дієвим інструментом реалізації фінансової стратегії є фінансове планування. Фінансове планування відображає вартісну сторону процесу, в основному фінансові можливості забезпечення заходів, використовуючи для цього показники, специфічні форми і методи.

Отже, актуальною є на сьогодні розробка методів складання фінансового плану підприємства, адекватних сформованим у даний час в Україні економічним умовам а також пошуку шляхів покращення фінансового стану підприємств. З появою на ринку фірм - конкурентів, які прагнуть завоювати частину ринку, підприємствам потрібно шукати шляхи, за рахунок яких можна покращити фінансовий стан і запас фінансової міцності. Цим обумовлена актуальність вибраної теми випускної кваліфікаційної роботи.

Питання розробки фінансової стратегії тривалий час вивчалися вітчизняними та зарубіжними ученими, такими як І. А. Бланк, З. І. Шершньова, А.В. Бандурін, В.А Гуржиєв, Р.В. Нургашев, Ю. А. Путятін, А. І. Пушкарь, Н.М. Левченко, І.П. Хомініч та інші. Питаннями вдосконалення механізму фінансового планування займалися вітчизняні економісти-дослідники:

Р.А.Слав'юк, В.М. Гриньова, Г.Г. Кірейцев, І.Є Мойсеєнко, Г.О. Крамаренко, Л.Н. Павлова.

Метою дослідження є визначення теоретичних основ формування фінансової стратегії підприємства, діагностики фінансового стану для оцінки перспектив фінансового розвитку підприємства та визначення пріоритетних напрямків розробки фінансової стратегії на наступний рік.

Завданнями випускної кваліфікаційної роботи є:

➤ висвітлення теоретичних концептуальних підходів до визначення фінансової стратегії та ознак їх класифікації, фінансового планування та системи показників-індикаторів, які використовуються при формуванні та реалізації фінансової стратегії на підприємстві;

➤ аналіз активів і пасивів підприємства;

➤ аналіз ефективності діяльності підприємства;

➤ аналіз фінансової стійкості та платоспроможності;

➤ формування рекомендацій щодо вибору головної фінансової стратегії підприємства на наступний рік;

➤ на основі визначення положення підприємства на матриці фінансової рівноваги формування рекомендацій щодо покращення фінансового розвитку підприємства у наступному році;

➤ рекомендації щодо забезпечення удосконалення моделі управління фінансовою стійкістю підприємства на наступний рік.

Об'єктом дослідження виступає фінансове управління підприємством.

Предметом дослідження виступає фінансова стратегія підприємства.

Методи дослідження. Під час написання випускної кваліфікаційної роботи були використані такі спеціальні та загальнонаукові методи і прийоми, як: синтезу та аналізу, індукції, дедукції, узагальнення, діалектичний, монографічний, порівняльний, графічний, табличний.

Інформаційну базу дослідження формують статистичні матеріали Держкомстату України, матеріали фінансової звітності ТОВ «Аутомотів Електрик Україна», а також власні розрахунки автора і результати їх обробки.

Теоретичним та методологічним підґрунтям дослідження є об'єктивні закони і фундаментальні положення економічної теорії, теорії управління, наукові праці та методичні розробки провідних вітчизняних та зарубіжних вчених з цих питань.

Інформаційною базою виступають внутрішня бухгалтерська та статистична звітність підприємства: форма № 1 «Баланс»; форма №2 «Звіт про фінансові результати»; форма №3 «Звіт про рух грошових коштів», форма №4 «Звіт про власний капітал», Примітки до річної фінансової звітності.

Наукова новизна одержаних результатів зумовлена доцільністю формування та реалізації фінансової стратегії, визначенні стратегічних цілей і нормативів, необхідністю удосконалювання механізму фінансового планування. Використання запропонованої класифікації дає змогу впорядкувати заходи з використання та залучення фінансових коштів, що, в свою чергу, дасть можливість розвинути процеси інституціоналізації та надати суб'єктивному процесу формування стратегії обґрунтований характер. Запропоновані рекомендації по розробці фінансової стратегії підприємства знайдуть практичне втілення у діяльності ТОВ «Аутомобілів Електрик Україна».

Публікації. Основні положення та результати випускної кваліфікаційної роботи відображені у збірнику тез доповідей студентської Інтернет-конференції «Фінансово-економічний розвиток регіонів: виклики воєнного стану та поствоєнні перспективи».

Обсяг та структура випускної кваліфікаційної роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, 3 розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг роботи становить – 66 сторінок, основний зміст роботи викладено на 61 сторінці. Робота містить 4 рисунків, 17 таблиць.

Розділ 1. РОЛЬ ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ У РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Економічна суть фінансової стратегії підприємства, її класифікація та види

Фінансова стратегія являє собою одну з найважливіших видів функціональної стратегії підприємства, що забезпечує всі основні напрями розвитку фінансової діяльності і фінансових відносин шляхом формування фінансових цілей, вибору найбільш ефективних шляхів їх досягнення, адекватного корегування напрямів формування і використання фінансових ресурсів при зміні умов зовнішнього середовища [8, с.21].

Для аналізу фінансових стратегій та вибору найбільш ефективних шляхів досягнення результатів, у першу чергу, необхідна досконала класифікація фінансових стратегій підприємств. Більшість науковців класифікують фінансові стратегії відповідно до розроблених цілей підприємств: генеральна; оперативна; стратегія виконання окремих цілей. [14, с. 98]

У вітчизняній літературі найбільш поширеною є класифікація фінансових стратегій, у якій основним критерієм виступає форма збільшення капіталу підприємства, необхідного для досягнення цілей, а саме стратегії: кредитування; акціонування; рефінансування; використання дивідендів; розвитку (скорочення) фінансової системи підприємства.

Ця класифікація не втратила свого наукового і практичного значення, проте вона не відповідає вимогам сьогодення, оскільки фінансова стратегія - більш широке поняття.

Науковий інтерес становить також класифікація фінансових стратегій, що узагальнені Клейнером [8]. Вивчаючи стратегію використання фінансових ресурсів як поєднання стратегій фінансування та інвестування, автори стверджують про необхідність проведення оцінювання альтернативних варіантів стратегій і пропонують визначення критеріїв, які допоможуть

провести класифікацію. Для альтернативних варіантів фінансування рекомендується використання таких характеристик як реальність використання джерела фінансових ресурсів: потенціальна ємність, ефективність та ризик його використання.

А.В.Бандурин, В.А.Гуржиєв, Ф.В.Нургалієв у монографії "Фінансова стратегія корпорації" стверджують, що інвестиційна та кредитна стратегія у сукупності становлять фінансову стратегію підприємства.

Більш комплексна класифікація фінансових стратегій наводиться у праці Ю.А. Путятіна, А.І. Пушкаря, А.Н. Тридеда "Фінансові механізми стратегічного розвитку підприємства"[11,с.58]. Автори розробили морфологічний класифікатор, який являє собою двоступеневу структуру: характеристики фінансових стратегій, елементи стратегій. Характеристики фінансових стратегій відображають основні функції фінансової діяльності, що описуються сукупністю елементів. Прийнявши рішення про використання зовнішніх фінансових ресурсів, вирішуються питання, що визначають вид використаних фінансових коштів (власні та позичені), структуру використаних джерел, часові параметри залучення ресурсів. Інвестування проводиться на основі вибору напряму інвестування, типу конкурентної переваги, рівня автономності реалізації проекту. Об'єкт реалізації включає якісні характеристики підприємства, час реалізації інвестиційного проекту, обґрунтованість портфелю, цільові установки.

Шевченко Н.М. і Хелемендик Д.В. вважають, що фінансові стратегії поділяються на основну та допоміжні [32, с.16]. Основна фінансова стратегія, спрямована на виконання головної мети підприємства, є деталізованим планом генеральної стратегії, а (стратегія поточного маневрування фінансовими ресурсами, тобто стратегія контролю за витрачанням і мобілізацією ресурсів, що особливо актуально в сучасних умовах економічної нестабільності).

На нашу думку, врахування умов нестабільності зовнішнього середовища потребує доповнення системи класифікації фінансових стратегій підприємств за такими ознаками (рис. 1.1).

Генеральна фінансова стратегія має визначати загальний напрям діяльності підприємства.

За джерелами фінансування доцільно поділити фінансову стратегію на внутрішню та зовнішню. Внутрішня стратегія реалізується за рахунок власних джерел фінансування, а зовнішня - за рахунок залучених джерел (коштів інвесторів).

Перспективна фінансова стратегія має передбачати поставлені цілі, які мають бути виконані у довгостроковому періоді а оперативна фінансова стратегія - у короткостроковому періоді.

За напрямками слід розрізняти фінансові стратегії розвитку та передбачення криз і запобігання банкрутству. Перша спрямована на підтримку тих тенденцій розвитку, які мають внутрішній високий потенціал: інноваційні та інвестиційні стратегії.

Фінансова стратегія передбачення криз і запобігання банкрутству є інструментом нейтралізації очікуваних негативних наслідків розвитку окремих факторів зовнішнього середовища. вони посилюють слабкі внутрішні позиції підприємства.

Фінансова стратегія формування фінансових ресурсів повинна забезпечувати розширення потенціалу власних фінансових коштів з внутрішніх джерел, вона збільшує можливість фінансування розвитку підприємств за рахунок зовнішніх джерел.

Фінансова стратегія забезпечення фінансової безпеки має бути спрямована на збільшення рівня фінансової рівноваги підприємства у процесі його стратегічного розвитку.

Інвестиційна стратегія спрямована на реалізацію управлінських рішень, пов'язаних з виконанням різних аспектів інвестиційної діяльності та оптимізацією розподілу фінансових ресурсів за видами і формами інвестицій.

Стратегія збільшення якості управління фінансовою діяльністю забезпечує покращення якісних параметрів управління всіма аспектами фінансової діяльності підприємства в цілому та окремих його підрозділів.

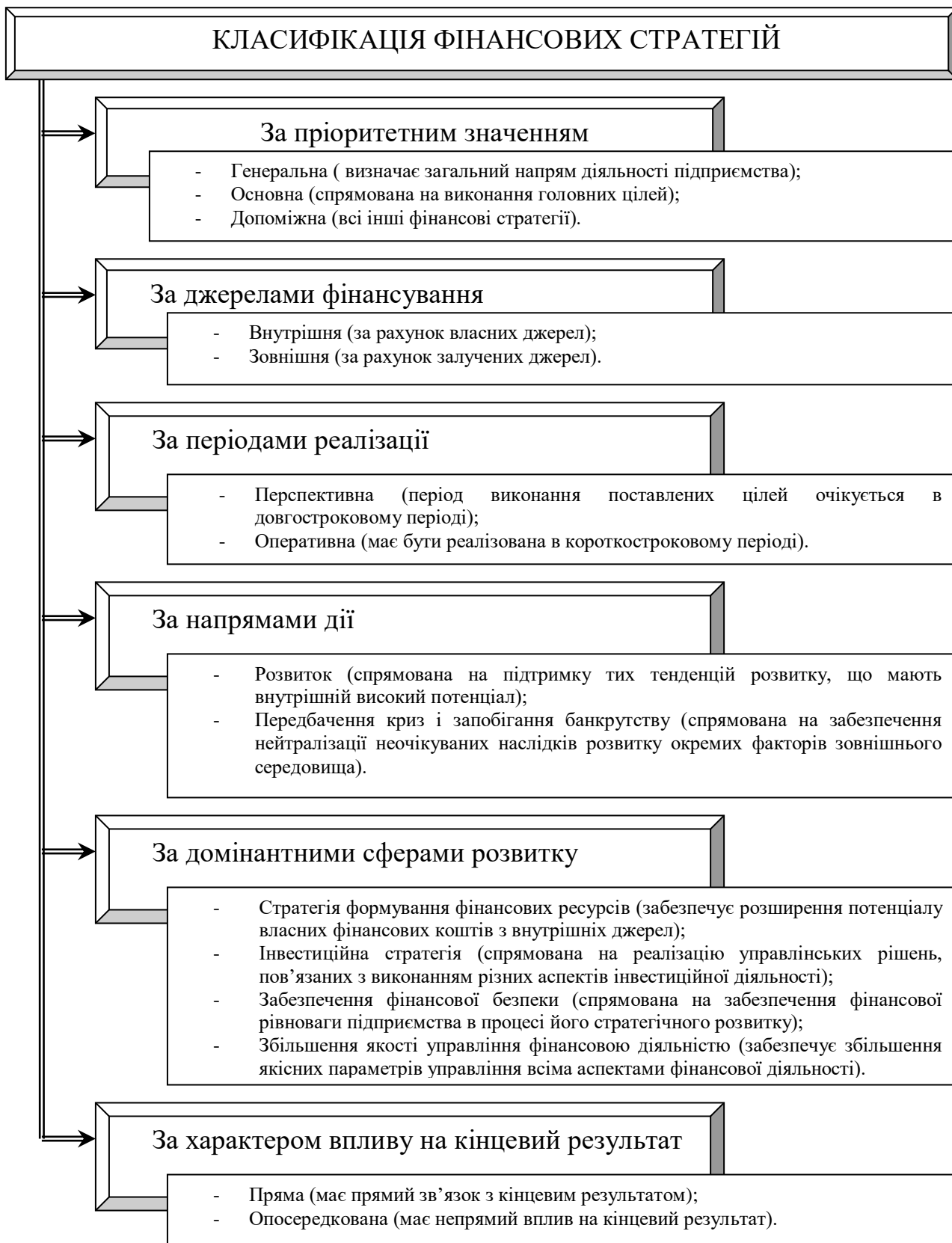

Рис. 1.1 Класифікація фінансових стратегій підприємства

За характером впливу на кінцевий результат фінансові стратегії поділяємо на пряму та опосередковану. Пряма фінансова стратегія прямо пов'язана з кінцевим результатом діяльності підприємства, опосередкована - справляє непрямий вплив на кінцевий результат.

Фінансова стратегія забезпечує відповідність фінансово-економічних можливостей підприємства умовам, які склалась на ринку, враховуючи фінансові можливості підприємства і характер внутрішніх та зовнішніх факторів.

Отже, проведене теоретичне дослідження існуючих систем класифікації фінансових стратегій свідчить про потребу її подальшого корегування під впливом факторів зовнішнього та внутрішнього середовища в умовах трансформаційних економічних змін.

1.2 Особливості фінансового планування на підприємстві у сучасних умовах

Планування виробництва є основою фінансового планування. Оскільки у сучасних умовах кожне підприємство, незалежно від організаційно-правової форми та форми власності, має керуватися у своїй діяльності принципами самоокупності та самофінансування, обґрунтованість формування фінансових планів та ефективність використання фінансових ресурсів стає все більш актуальною проблемою. Метою фінансового планування є забезпечення фінансових можливостей для успішної господарської діяльності і досягнення прибутковості діяльності підприємства.

У теоретичному аспекті немає чіткого визначення понять "фінансове планування", "фінансовий план підприємства", "бюджетування" на мікрорівні, змісту фінансових планів залежно від організаційно-правової форми та розміру підприємства. Під фінансовим плануванням Р.А. Слав'юк розуміє "розрахунок обсягів фінансових ресурсів за джерелами формування і напрямками використання у відповідності з виробничими і маркетинговими показниками підприємств на плановий рік"[49, с.323]. Вважаємо, що під фінансовим

плануванням на підприємстві слід розуміти, передусім, процес розробки видів різних фінансових планів як за термінами, змістом, так і за завданнями, які мають бути розв'язані в процесі виконання цих планів.

Г.О. Партий і А.Г. Загородній стверджують, що "фінансове планування - це розроблення системи фінансових планів за окремими напрямками фінансової діяльності підприємства, які забезпечують реалізацію його фінансової стратегії у плановому періоді"[42, с.132]. Наведене визначення, на наш погляд, стосується поточного або оперативного фінансового планування, оскільки покликане забезпечити реалізацію фінансової стратегії, що здійснюється у поточному періоді. На нашу думку, фінансове планування має охоплювати не лише окремі напрями фінансової діяльності, а всю звичайну діяльність, яка включає, крім фінансової, також операційну та інвестиційну.

Такі вчені, як А.М. Ковальова, М.Г. Лапуста, Л.Г. Скамай вважають, що "фінансове планування також представляє собою процес розробки системи фінансових планів і планових (нормативних) показників по забезпеченню розвитку підприємницької діяльності фірми необхідними фінансовими ресурсами у майбутньому періоді" [28, с.336]. Таке розуміння процесу фінансового планування більше підкреслює стратегічне фінансове планування, яке є однією із його складових частин. Незрозумілою є розробка нормативних показників, бо план - це не норматив. Він може бути не тільки статичним, але й гнучким.

Окремі автори найбільш вагомим аспектом фінансового планування визнають управлінський. Так, з позиції В.М. Гриньової та В.О. Коюди, "... фінансове планування це складова управління фінансовими ресурсами, процес оцінки потреб у коштах для забезпечення поточного виробництва і подальшого виробничого та соціального розвитку, а також визначення (встановлення) джерела покриття цих потреб"[18, с.175]. На наш погляд, у процесі фінансового планування розробляють не тільки різні види фінансових планів на різні періоди і для неоднакових за розміром і формою господарювання підприємств, тому їх мета і завдання істотно відрізняються. Далі автори стверджують, що

фінансове планування - це процес оцінки фінансових ресурсів, необхідних для підприємства. Разом з тим необгрунтоване фінансове планування може призвести до втрати ліквідності підприємства, а можливо - й до банкрутства.

До фінансового планування вдаються як до процесу оцінки майбутніх фінансових потреб підприємства, так і для визначення того, як проводилося фінансування у минулому періоді і на що витрачені кошти. За допомогою фінансового планування і контролю фінансові менеджери підприємства можуть оцінити, наскільки відповідають його цілям застосовані прийоми фінансових розрахунків. Прийоми планування дають змогу визначити, коли і які саме кошти потрібні підприємству [18, с.175].

Г.Г. Кірейцев вважає, що " фінансове планування потрібне, в першу чергу, для збереження фінансової рівноваги підприємства, а з іншого боку, - для уникнення накопичення зайвих ліквідних засобів" [23, с.213]. Невеликі зміни зовнішніх і внутрішніх умов та чинників можуть порушити передбачені структури фінансових планів [18, с.176].

За визначенням таких авторів, як О.М. Бандурко, М. Я. Коробов, П.І. Орлов та К.Я. Петрова, фінансове планування на рівні суб'єктів господарювання - це процес планування надходжень і використання фінансових ресурсів, встановлення оптимальних співвідношень у розподілі доходів підприємств, у наведеному визначенні окреслено дії підприємства щодо залучення та ефективного використання фінансових ресурсів [29, с.256].

О.С. Філімоненко зазначає, що фінансове планування - це процес розрахунку надходження видів фінансових ресурсів (прибутку, амортизації та ін.) та їх розподілу на покриття відповідних витрат за різноманітними видами діяльності підприємства в запланованому періоді.

В. П. Савчук вважає, що "фінансове планування - це управління процесом утворення, розподілу, перерозподілу і використання фінансових ресурсів на підприємстві, яке реалізується в деталізованих фінансових планах"[44, с.301].

У трактуванні І.Є. Мойсеєнка, "фінансове планування - це планування

усіх доходів та напрямів витрачання грошових засобів підприємства для забезпечення його розвитку"[36, с.68].

На думку Г.О. Крамаренко "фінансове планування представляє собою процес розробки системи фінансових планів і планових (нормативних) показників для забезпечення розвитку підприємства необхідними фінансовими ресурсами і підвищення ефективності його фінансової діяльності у перспективі"[31, с.133]. Це визначення фінансового планування практично збігається з вищевказаним.

Розглянувши визначення фінансового планування різних авторів, вважаємо, за необхідне уточнити, що процес фінансового планування повинен відображати мету операційної та маркетингової діяльності підприємства, представляти собою розроблення системи різних за змістом і термінами дії фінансових планів, визначати обсяг фінансових ресурсів за джерелами формування і напрямків їх цільового використання залежно від розміру підприємства, форми господарювання, форми власності та поставлених завдань.

Вітчизняні та зарубіжні економісти трактують фінансовий план підприємства у вузькому і широкому сенсі. Переважна більшість з них визначає фінансовий план підприємства як складову його бізнес-плану. Зокрема, такої позиції дотримуються Г. Г. Кірейцев, Р.А. Слав'юк, Л. М. Павлова, В. М. Гриньова, В. О. Коюда, Г. О. Партій, А. Г. Загородній. Так, за Г. Г. Кірейцевим, фінансовий план - це заключна частина бізнес-плану, яка узагальнює всі попередні розділи у вартісному виразі [33, с.268], тобто фінансовому плану відводять досить "скромну" роль узагальнюючого документа бізнес-плану підприємства, що, на наш погляд, є явно недостатнім. Разом з тим Л. М. Павлова підкреслює широкий діапазон завдань, що вирішують у процесі реалізації фінансового плану підприємства. "Фінансовий план - важливий документ бізнес-планів, що складається як для обґрунтування конкретних інвестиційних проектів і програм, так і для управління поточною і стратегічною фінансовою діяльністю"[40, с.461].

Аналогічне визначення фінансового плану підприємства дає Р. А. Слав'юк: "Фінансовий план є важливим елементом бізнес-плану, який складається для обґрунтування конкретних інвестиційних проєктів, а також для управління поточною і стратегічною фінансовою діяльністю"[49, с.323]. Автором підкреслюється важлива характеристика фінансового плану щодо визначення необхідних фінансових ресурсів та вказує обсяг фінансових ресурсів, необхідних для поточної та довгострокової діяльності[49, с.323].

Взаємозв'язок фінансового плану з іншими планами різних підрозділів відмічає Є Гриналл "фінансовий план - це не що інше, як бізнес-план на наступний рік, виражений у фінансових показниках". Отже, фінансовий план - це не просто запропонований план або "перелік бажаного" окремого підрозділу, а те, що стикується з планами всіх інших підрозділів організацій в інтересах досягнення поставлених завдань"[17, с.90].

У широкому розумінні розглядають фінансовий план В. М. Гриньова і В. О. Коюда «який має відображати всі джерела фінансових ресурсів для здійснення передбачених заходів фірми та враховувати заходи з формування іміджу фінансової стійкості фірми і впливу на курсову вартість випущених фірмою цінних товарів"[18, с.402]. Такої ж думки дотримується Л. М. Павлова: «фінансовий план можна розглядати як завдання за окремими показниками, а також як фінансовий документ, що забезпечує взаємозв'язок показників розвитку підприємства з ресурсами, що мають місце, взаємодію сукупної вартісної оцінки засобів, які беруть участь у відтворювальних процесах, і грошового капіталу, що використовується» [40, с.612].

Підводячи підсумок, можна стверджувати, що для забезпечення обґрунтованого фінансового планування та виконання фінансового плану необхідною є підготовка регламенту його складання, залежно від розміру підприємства (велике, середнє, мале) та специфіки діяльності, організаційно-правової форми, опрацьованої та достовірної вихідної інформації.

1.3 Використання показників - індикаторів при формуванні та реалізації фінансової стратегії на підприємстві

У сучасній економічній концепції головна мета бізнесу полягає у збільшенні багатства власника. Зважаючи на такі цільові настанови, повинні формуватися ключові стратегії управління підприємством, зокрема й управління фінансами.

Формування фінансової стратегії підприємства базується на таких основних положеннях:

1. Фінансова стратегія має спрямовуватися на реалізацію головної мети бізнесу - підвищення багатства власника. Ця теза може бути реалізована за допомогою використання критерію економічної доданої вартості, який визначається зіставленням вартості капіталу, що використовується в бізнесі, з віддачею (прибутковістю) від використання цього капіталу.

2. Фінансова стратегія має бути частиною загальної стратегії підприємства. Завдання власника полягає в тому, щоб сформулювати основні стратегічні цілі бізнесу і проконтролювати їх досягнення, а завдання фінансового менеджера полягає у пошуку шляхів досягнення поставленої власником мети.

З метою збільшення нематеріальних активів, які в сучасних умовах відіграють вирішальну роль, підприємство повинно: розвивати відносини з клієнтами, які дають змогу зберегти наявних клієнтів і дають можливість виходу на нові споживчі сегменти й ефективного обслуговування нових сфер ринку; пропонувати інноваційні продукти і послуги, на які є попит у цільовому сегменті споживачів; виробляти орієнтовані на споживача високоякісні продукти й послуги з низькими цінами і з коротким часом виходу в лідери; мобілізувати досвід працівників і мотивувати їх на безперервне удосконалення можливостей; розширювати інформаційні технології, бази даних і системи, впроваджувати діджіталізацію в управлінські процеси підприємства.

Оцінювання результативності бізнесу доцільно проводити на підставі

фінансових показників, які цікавлять власників, які найближчі до головної мети бізнесу. Якщо "нефінансові" напрями не мають однозначної формалізації показників, які могли б об'єктивно представити основні фокуси уваги, то у фінансовому блоці проблема якраз в іншому: надто багато останнім часом пропонують фінансових показників. Вважаємо, що фінансовий напрям можна було б представити у вигляді таких груп показників:

- 1 група - динаміка доходу і його структура;
- 2 група - рівні витрат і показники прибутковості;
- 3 група - управління робочим капіталом і грошові потоки;
- 4 група - використання активів та інвестиційна ефективність.

Наступним етапом експертизи є аналіз ефективності управління оборотними коштами підприємства і його здатністю генерувати позитивні грошові потоки від операційної діяльності. Тут найінформативнішими є показники оборотності товарних запасів, дебіторської заборгованості і кредиторської заборгованості. Важливою характеристикою ефективності діяльності підприємства є показники рентабельності у своєму зіставленні характеристик рентабельності активів і власного капіталу [7, с. 56].

Фінансовий облік дає певний агрегований опис стану підприємства, спрямований зовні підприємства, у належній мірі формалізований і служить підставою прийняття управлінських рішень щодо того, як слід змінити діяльність фірми у цілому. Фінансовий облік призначений насамперед для зовнішніх учасників (акціонерів, кредиторів, постачальників) і узагальнює підсумки діяльності підприємства. На підставі даних, що надходять від системи фінансового обліку, здійснюють фінансову діагностику підприємства. Завдання фінансової діагностики - вчасно інформувати керівництво підприємства про негативні зміни, які відбулися на підприємстві останнім часом [47, с.66].

Отже, при формуванні та реалізації фінансової стратегії на підприємстві фінансові менеджери разом з власниками повинні визначати показники - індикатори, на які структурні підрозділи повинні орієнтуватися і повинні прагнути їх досягти у наступному періоді.

Висновки до розділу 1.

Фінансова стратегія спрямована на забезпечення основних напрямів розвитку фінансової діяльності і фінансових відносин шляхом формування фінансових цілей, вибору найбільш ефективних шляхів їх досягнення, адекватного корегування напрямів формування і використання фінансових ресурсів при зміні умов зовнішнього середовища. Значення фінансової стратегії проявляється у забезпеченні ефективного розвитку підприємства, реалізації цілей економічного та соціального розвитку підприємства, запобіганню можливим негативним наслідкам контрольованих і неконтрольованих факторів зовнішнього та внутрішнього середовища; оцінки фінансових можливостей та максимального використання внутрішнього потенціалу підприємства; визначення порівняльних переваг підприємства, досягнення взаємозв'язку поточного, оперативного та стратегічного управління підприємством.

Управлінський облік - це облік в середині підприємства. Він призначений для створення оперативної системи прийняття рішення керівництвом і звичайно є конфіденційним. Неформально управлінський облік існує у будь-якій організації. Цінність його застосування істотно залежить від того, наскільки дані управлінського обліку "постачаються" для ухвалення рішень у реальному масштабі часу і цінності. Часто дані про ресурси й витрати підприємства містяться одночасно у кількох місцях: як правило, це бухгалтерія, планово-економічний відділ і обчислювальний центр, при чому такі дані нерідко є суперечливими.

Ідеальною схемою управлінського обліку на підприємстві є створення внутрішніх стандартів обліку і комп'ютеризації процесу обліку за допомогою адекватного програмного забезпечення у складі внутрішньої мережі підприємства. Система управлінського обліку будується не сама по собі, а головним чином для вирішення завдань оперативного аналізу й управління на підприємстві.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОВ «АУТОМОТІВ ЕЛЕКТРИК УКРАЇНА» ЗА 2017-2019 РОКИ

2.1. Аналіз динаміки активів і пасивів підприємства

Аналіз майна та капіталу підприємства дозволяє визначити зміни у формуванні майна та джерел їх формування. Даний перший етап аналізу допоможе визначити поточний стан справ, динамічні зміни основних статей балансу та можливість залучення фінансових ресурсів в майбутньому.

Традиційно завданнями аналізу активів та пасивів підприємства є: здійснення аналізу динамічних та структурних змін активів підприємства; виявлення причин, позитивних і негативних тенденцій зміни активів підприємства; аналіз обсягу і динаміки капіталу підприємства; аналіз структури капіталу та її зміни; аналіз складу та структурних змін власного і залученого (довгострокового та короткострокового) капіталу.

Основним джерелом здійснення аналізу стану активів та пасивів підприємства служить річна звітність – форма №1 «Баланс» («Звіт про фінансовий стан»). Під час аналізу активів та пасивів використовують прийоми горизонтального та вертикального аналізу.

Отже, здійснимо аналіз загального обсягу активів (майна) ТОВ «Аутомобіль Електрик Україна» за 2019-2021рр. (табл. 2.1).

Дані таблиці 2.1 показують, що вартість активів підприємства у досліджуваному періоді зростала. Зокрема, обсяг зростання вартості майна підприємства у 2020 році становив 3900 тис. грн. (або 113,2% в порівнянні з 2019 роком). У 2021 році спостерігався ще вищий темп нарощення активів в порівнянні з попереднім періодом – 121,4%.

Зростання вартості майна підприємства відбулося переважно за рахунок збільшення оборотних активів. Вони характеризувалися позитивною динамікою і в 2020р. і в 2021р. Зокрема варто звернути увагу на суттєве

**Аналіз динаміки активів ТОВ «Аутомотів Електрик Україна»
за 2019-2021 рр.**

<i>Показник</i>	<i>Значення показника, тис. грн.</i>			<i>Абсолютне відхилення, тис. грн.</i>		<i>Темп росту, %</i>	
	<i>на кін. 2019 р.</i>	<i>на кін. 2020 р.</i>	<i>на кін. 2021 р.</i>	<i>2020-2019 рр.</i>	<i>2021-2020 рр.</i>	<i>2020-2019 рр.</i>	<i>2021-2020 рр.</i>
<i>Необоротні активи</i>							
Нематеріальні активи	41	33	43	-8	10	80,5	130,3
Незавершені капітальні інвестиції	356	356	356	0	0	100	100
Основні засоби	7857	7501	7866	-356	365	95,5	104,9
РАЗОМ	8254	7890	8265	-364	375	95,6	104,8
<i>Оборотні активи</i>							
<i>Запаси:</i>	16498	15893	15196	-605	-697	96,3	95,6
Виробничі запаси	6125	6005	5417	-120	-588	98	90,2
Готова продукція	9686	9243	9272	-443	29	95,4	100,3
Товари	687	645	507	-42	-138	93,9	78,6
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	746	3425	3278	2679	-147	459,1	95,7
<i>Дебіторська заборгованість за розрахунками</i>							
з бюджетом	1	171	0	170	-171	17100	0
за виданими авансами	130	306	242	176	-64	235,4	79,1
інша поточна дебіторська заборгованість	182	104	60	-78	-44	57,1	57,7
Гроші та їх еквіваленти	3762	5683	13597	1921	7914	151,1	239,3
Інші оборотні активи	1	2	2	1	0	200	100
РАЗОМ	21320	25584	32375	4264	6791	120	126,5
<i>БАЛАНС</i>	29574,0	33474	40640	3900	7166	113,2	121,4

Натомість, вартість необоротних активів у 2020 році дещо зменшилась, а у 2021 році незначно зросла – на 4,8%. Наведені розрахунки показують, що темпи зростання оборотних активів у ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» в

аналізованому періоді є позитивними на відміну від негативних динамічних змін необоротних активів підприємства. Такі динамічні зміни вказують на стабільно високий рівень ліквідності ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» та потенційну відсутність проблем з розрахунками за поточними зобов'язаннями.

Здійснено аналіз структурних змін активів ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» у досліджуваному періоді (табл. 2.2).

Як бачимо з даних наведених у таблиці 2.2, у аналізованих періодах зросла частка оборотних активів підприємства, що свідчить про зростання рівня його ліквідності. Так, їх частка на кінець 2019 року становила 72,1%, на кінець 2020 року – 76,4%, на кінець 2021 року – 79,7%. Відповідно частка необоротних активів у 2020 році знизилася на 4,3%, а у 2021 році – на 3,2%.

Варто зауважити на такі структурні зміни в оборотних активах, що відбулися у ТОВ «Аутомотів Електрик Україна». Так у аналізованих періодах відбулося зростання частки грошей та їх еквівалентів (з 12,7% у 2019 році до 33,5% у 2021 році) та зменшення запасів (з 55,8% до 37,4%). Такі динамічні зміни свідчать про те, що зменшено обсяги продажу товарів у кредит та змінено політику розрахунку з дебіторами.

Таблиця 2.2

Динаміка структури активів ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» за 2019-2021рр.

Показник	Значення показника, тис. грн.			Питома вага в загальній сумі капіталу, %			Відхилення по структурі, %	
	на кін. 2019 р.	на кін. 2020 р.	на кін. 2021 р.	на кін. 2019р.	на кін. 2020 р.	на кін. 2021р.	2020- 2019рр.	2021- 2020 рр.
Необоротні активи								
Нематеріальні активи	41	33	43	0,1	0,1	0,1	0	0
Незавершені капітальні інвестиції	356	356	356	1,2	1,1	0,9	-0,1	-0,2
Основні засоби	7857	7501	7866	26,6	22,4	19,4	-4,2	-3,1
РАЗОМ	8254	7890	8265	27,9	23,6	20,3	-4,3	-3,2
Оборотні активи								
Запаси:	16498	15893	15196	55,8	47,5	37,4	-8,3	-10,1

Виробничі запаси	6125	6005	5417	20,7	17,9	13,3	-2,8	-4,6
Готова продукція	9686	9243	9272	32,8	27,6	22,8	-5,1	-4,8
Товари	687	645	507	2,3	1,9	1,2	-0,4	-0,7
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	746	3425	3278	2,5	10,2	8,1	7,7	-2,2
Дебіторська заборгованість за розрахунками								
з бюджетом	1	171	0	0	0,5	0	0	-0,5
за виданими авансами	130	306	242	0,4	0,9	0,6	0,5	-0,3
інша поточна дебіторська заборгованість	182	104	60	0,6	0,3	0,1	-0,3	-0,2
Гроші та їх еквіваленти	3762	5683	13597	12,7	17	33,5	4,3	16,5
Інші оборотні активи	1	2	2	0	0	0	0	0
РАЗОМ	21320	25584	32375	72,1	76,4	79,7	4,3	3,2
БАЛАНС	29574	33474	40640	100	100	100	-	-

Проведемо дослідження зміни загального обсягу і структури капіталу. За допомогою цього дослідження ми зможемо визначити зміни в структурі власного і позикового капіталу, розмір залучених в оборот довгострокових і короткострокових позикових коштів. Рівень фінансової стійкості значною мірою залежить від того, які кошти має підприємство, звідки вони взяли і куди вкладені (табл. 2.3).

Аналізуючи дані таблиці 2.3, можна зазначити, що вартість капіталу на підприємства зросла в 2020 р. на 3900 тис. грн. або на 13,2%, а в 2021 р. – 7166 тис. грн. або на 21,4%. У статтях пасиву балансу відбулися наступні зміни. Так, власний капітал підприємства зріс з 27878 тис. грн. на кінець 2019 року до 37937 тис. грн. на кінець 2021 р. Темп приросту у 2021 році становив 21,6%. Така зміна відбулася виключно за рахунок отриманому чистому прибутку у звітних періодах.

**Динаміка загального обсягу капіталу ТОВ «Аутомотів Електрик
Україна» за 2019-2021рр.**

Показник	Значення показника, тис. грн.			Абсолютне відхилення, тис. грн.		Темп росту, %	
	на кін. 2019 р.	на кін. 2020 р.	на кін. 2021 р.	2020- 2019 рр.	2021- 2020 рр.	2020- 2019 рр.	2021- 2020 рр.
I. Власний капітал							
Зареєстрований (пайовий) капітал	1481	1476	1474	-5	-2	99,7	99,9
Резервний капітал	485	485	485	0	0	100	100
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	25919	29238	35978	3319	6740	112,8	123,1
Усього власного капіталу	27878	31197	37937	3319	6740	111,9	121,6
III. Поточні зобов'язання і забезпечення							
Короткострокові кредити банків	710	606	600	-104	-6	85,4	99
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	453	373	602	-80	229	82,3	161,4
<i>Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками:</i>							
за одержаними авансами	4	10	8	6	-2	250	80
з бюджетом	144	320	408	176	88	222,2	127,5
зі страхування	21	127	166	106	39	604,8	130,7
з оплати праці	164	469	560	305	91	286	119,4
з учасниками	1	6	26	5	20	600	433,3
Поточні забезпечення	0	151	99	151	-52	0	65,6
Інші поточні зобов'язання	199	215	234	16	19	108	108,8
Усього поточних зобов'язань	1696	2277	2703	581	426	134,3	118,7
Загальна сума капіталу	29574	33474	40640	3900	7166	113,2	121,4

35978 тис. грн. Сума резервного капіталу залишилася незмінною і склала 485 тис. грн.

Обсяг поточних зобов'язань підприємства у 2020 році зріс на 34,3%. У 2021 році даній статі був притаманний дещо нижчий темп приросту – 18,7%. Найбільшим зростанням у 2021 році характеризувалися наступні статті – кредиторська заборгованість за товари (на 229 тис. грн.) та поточна

заборгованість за розрахунками з оплати праці (на 91 тис. грн.). Натомість дещо знизилися обсяги поточних забезпечень підприємства та короткострокові кредити банків. Сума кредиту на кінець 2019 року становила 600 тис. грн.

Наступним етапом аналізу є дослідження динаміки структури капіталу ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» за відповідний період (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

**Динаміка структури капіталу ТОВ «Аутомотів Електрик Україна»
за 2019-2021 рр.**

Показник	Значення показника, тис. грн.			Питома вага в загальній сумі капіталу, %			Відхилення по структурі, %	
	на кін. 2019 р.	на кін. 2020 р.	на кін. 2021 р.	2020-2019 рр.	2021-2020 рр.	2020- 2019 рр.	2021- 2020 рр.	на кін. 2019 р.
I. Власний капітал								
Зареєстрований (пайовий) капітал	1481	1476	1474	5,0	4,4	3,6	-0,6	-0,8
Резервний капітал	485	485	485	1,6	1,4	1,2	-0,2	-0,3
Нерозподілений прибуток	25919	29238	35978	87,6	87,3	88,5	-0,3	1,2
Усього власного капіталу	27878	31197	37937	94,3	93,2	93,3	-1,1	0,1
IV. Поточні зобов'язання і забезпечення								
Короткострокові кредити банків	710	606	600	2,4	1,8	1,5	-0,6	-0,3
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	453	373	602	1,5	1,1	1,5	-0,4	0,4
<i>Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками:</i>								
за одержаними авансами	4	10	8	0,01	0,03	0,02	0,02	-0,01
з бюджетом	144	320	408	0,5	1	1	0,5	0
зі страхування	21	127	166	0,1	0,4	0,4	0,3	0
з оплати праці	164	469	560	0,6	1,4	1,4	0,8	0
з учасниками	1	6	26	0	0,02	0,06	0,02	0,04
Поточні забезпечення	0	151	99	0,0	0,5	0,2	0,5	-0,3
Інші поточні зобов'язання	199	215	234	0,7	0,6	0,6	-0,1	0
Усього поточних зобов'язань	1696	2277	2703	5,7	6,8	6,7	1,1	-0,1
Загальна сума капіталу	29574	33474	40640	100	100	100	-	-

Дещо зросла частка позикового капіталу в аналізованому періоді - до

6,7%. Найвище значення даний показник мав у 2020 році – 6,8%. Найбільшу, але незначну питому вагу в структурі поточних зобов'язань на кінець 2021 року займали короткострокові кредити банків – 1,5% в загальній вартості капіталу підприємства. Такі значення структури капіталу та незначні динамічні зміни в звітних періодах свідчать про високий рівень фінансової стійкості підприємства.

Наведені зміни в обсягах та структурі капіталу ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» є сприятливими для стабільного розвитку підприємства в майбутньому. На це вказують значення питомої ваги власного капіталу, яка є переважаючою в структурі джерел формування майна підприємства та суттєве зниження обсягу заборгованості підприємства.

Для коректної та повної оцінки рівня фінансової стійкості підприємства важливим є також аналіз кредиторської заборгованості з точки зору її залежності від дебіторської заборгованості. Дані стосовно обсягів заборгованостей наведено у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

**Порівняльний аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості
ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» у 2019-2021 рр.**

Показники	Значення показника, тис. грн.			Абсолютне відхилення, тис. грн.		Темп росту, %	
	на кін. 2019 р.	на кін. 2020 р.	на кін. 2021 р.	2020-2019 рр.	2021-2020 рр.	2020-2019 рр.	2021-2020 рр.
Дебіторська заборгованість	1059	4006	3580	2947	-426	378,3	89,4
у т.ч. товарного характеру	746	3425	3278	2679	-147	459,1	95,7
Кредиторська заборгованість	1696	2277	2703	581	426	134,3	118,7
у т.ч. товарного характеру	453	373	602	-80	229	82,3	161,4
Співвідношення загальних обсягів дебіторської і кредиторської заборгованості	0,62	1,76	1,32	1,13	-0,43	281,8	75,3
Співвідношення дебі- торської і кредиторської заборгованості товарного характеру	1,65	9,18	5,45	7,54	-3,74	557,6	59,3

Як видно з таблиці 2.5, лише у 2019 році загальний обсяг дебіторської

заборгованості був менший, ніж обсяг поточних зобов'язань підприємства. Але протягом 2020-2021рр. спостерігається перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською. У 2020 році таке перевищення становило півтори рази.

Ще більшими значеннями характеризувалося перевищення дебіторської заборгованості товарного характеру над такого ж виду кредиторською заборгованістю. Так, у 2020 році таке перевищення становило 9 разів. Адже у структурі поточних зобов'язань переважає заборгованість нетоварного характеру (банківський кредит, зобов'язання за внутрішніми розрахунками та розрахунками з бюджетом).

В цілому дані розрахунки підтверджують, що підприємство здатне розрахуватися за своїми зобов'язаннями в будь-який час і має для цього достатні фінансові можливості.

Підсумовуючи аналіз загального майнового стану ТОВ «Аутомотів Електрик Україна», можна зазначити наступне: вартість майна та капіталу зросла у досліджуваному періоді на 21,4%. Такі зміни відбулися за рахунок зміни оборотних активів та власного капіталу, що свідчить про зміцнення фінансової стійкості підприємства та високий рівень його ліквідності.

2.2. Аналіз ефективності діяльності підприємства

Ефективність діяльності підприємства залежить насамперед від обсягів отриманого за підсумками діяльності прибутку. Тому таке дослідження необхідно розпочати з аналізу формування прибутку підприємства. Інформаційним підґрунтям для оцінки формування прибутку підприємства служать дані бухгалтерської звітності за формою №2 «Звіт про фінансові результати». Процес формування чистого прибутку ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» у 2019-2021рр. наведений у таблиці 2.6.

**Формування прибутку ТОВ «Аутомотів Електрик Україна»
у 2019-2021 рр.**

№	Показник	Значення показника, тис. грн.			Абсолютне відхилення		Темп росту, %	
		2019 рік	2020 рік	2021 рік	2020- 2019 рр.	2021- 2020 рр.	2020- 2019 рр.	2021- 2020 рр.
1.	Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	34335	47513	66273	13178	18760	138,4	139,5
2.	Собівартість реалізованої продукції	25745	33099	43051	7354	9952	128,6	130,1
3.	Валовий прибуток (р. 1 – р. 2)	8590	14414	23222	5824	8808	167,8	161,1
4.	Адміністративні витрати	6561	7569	9056	1008	1487	115,4	119,6
5.	Витрати на збут та інші операційні витрати	4049	5453	9388	1404	3935	134,7	172,2
6.	Собів. реалізованої продукції з врахув. адмін. витрат і витрат на збут (р.2 + р.4 + р. 5)	36355	46121	61495	9766	15374	126,9	133,3
7.	Прибуток (збиток) від реалізації (р.1 – р. 6)	-2020	1392	4778	3412	3386	-68,9	343,2
8.	Інші операційні доходи	2228	3058	5857	830	2799	137,3	191,5
9.	Прибуток від операційної діяльності (р. 7 + р. 8)	208	4450	10635	4242	6185	2139,4	239
10.	Різниця між іншими фінансовими доходами та витратами	471	270	33	-201	-237	57,3	12,2
11.	Фінансові витрати	13	38	119	25	81	292,3	313,2
12.	Прибуток від звичайної діяльності (р.9 + р.10 - р.11)	666	4682	10549	4016	5867	703,0	225,3
13.	Податок на прибуток	131	861	1898	730	1037	657,3	220,4
14.	Чистий прибуток (р. 12 – р. 13)	535	3821	8651	3286	4830	714,2	226,4

За даними таблиці 2.6 спостерігаємо отримання підприємством у 2019 році чистого прибутку обсягом 535 тис. грн. У 2020 році відбулося його суттєве зростання – на 3826 тис. грн. або аж у 7 разів. Більш ніж удвічі (на 126%) чистий прибуток зріс у 2021 році.

Чистий дохід у досліджуваних періодах також характеризувався зростанням. Темпи такого росту становили 138,4% і 139,5% відповідно.

Свідченням ефективної діяльності підприємства є також те, що темпи приросту собівартості продукції не перевищували темпи приросту виручки від реалізації. Їх значення становили відповідно 28,6% та 30,1%.

Більш ніж у 1,5 рази зростав у 2019-2021 рр. валовий прибуток. Темпи його приросту становили відповідно 67,8% та 61,1%. Зростання виручки від реалізації продукції та валового прибутку в нестабільних економічних умовах є свідченням досить вдалого управління фінансовим потенціалом підприємства.

Постійне нарощення обсягів виробництва, зростання продажів вимагає відповідного зростання витрат. Так, зростанням у досліджуваних періодах характеризувалися адміністративні витрати та витрати на збут. Найзначніший такий темп спостерігався за статтями витрат на збут у 2021 році. В цей період їх обсяг зріс на 72,2%.

У аналізованому періоді були отримані досить значні інші операційні доходи, що дозволило покрити збиток від основної діяльності у 2019 році та наростити прибутки від операційної діяльності у 2020-2021 рр.

В цілому формування прибутку в аналізованому періоді у ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» можна вважати ефективним, що дало змогу виплати дивіденди учасникам та спрямувати частину прибутку на розвиток підприємства.

Ефективність діяльності підприємства охарактеризуємо за допомогою показників рентабельності, динаміку яких для ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» розглянемо у таблиці 2.7.

Дані таблиці 2.7 дають змогу зробити наступні висновки. Усім основним

показникам рентабельності досліджуваного підприємства було притаманне зростання. Рентабельність реалізації товарів за чистим прибутком у 2019 році становила 1,6%, у 2020 році – 8%, а у 2021-му – 13,1%.

Рентабельність активів (майна), що розрахована за чистим прибутком

Таблиця 2.7

Основні показники рентабельності

ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» за 2019-2021 рр.

Показники	Розрахунок	Значення показника, тис. грн.			Відхилення, +,-	
		2019 рік	2020 рік	2021 рік	2020-2019 рр.	2021-2020 рр.
Рентабельність реалізації товарів за прибутком від реалізації	<i>Прибуток від реалізації / Чиста виручка від реалізації</i>	-5,9	2,9	7,2	8,8	4,3
Рентабельність реалізації товарів за чистим прибутком	<i>Чистий прибуток / Чиста виручка від реалізації</i>	1,6	8	13,1	6,4	5,1
Рентабельність активів	<i>Чистий прибуток / Актив балансу</i>	1,8	12,1	23,3	10,3	11,2
Рентабельність активів (за валовим прибутком)	<i>Валовий прибуток / Актив балансу</i>	28,8	45,7	62,7	16,9	16,9
Рентабельність власного капіталу	<i>Чистий прибуток / Власний капітал</i>	1,9	12,9	25	11	12,1
Рентабельність необоротних активів	<i>Чистий прибуток / Необоротні активи</i>	6,1	47,3	107,1	41,2	59,8
Рентабельність оборотних активів	<i>Чистий прибуток / Оборотні активи</i>	2,5	16,3	29,9	13,8	13,6
Кредитовіддача	<i>Обсяг реалізації / Середня сума позикових ресурсів</i>	20,2	23,9	26,6	3,7	2,7
Кредитомісткість	<i>І / Кредитовіддача</i>	0,05	0,04	0,04	-0,01	0
Рентабельність позикових ресурсів	<i>Чистий прибуток / Позикові ресурси</i>	29,9	192,3	347,4	162,5	155,1

також характеризувалася зростанням. Її значення склало у 2021 році 23,3%, що більше ніж у 2 разі від значення попереднього року. Такою ж тенденцією характеризувалося значення рентабельності власного капіталу. Зростання чистого прибутку у звітних періодах спричинило суттєве підвищення усіх показників рентабельності.

З метою дослідження ефективності використання підприємством позикових ресурсів розраховані показники кредитовіддачі, кредитомісткості та

прибутковості позикових ресурсів. Кредитовіддача – показник, який показує обсяг реалізації, що отримує підприємство на 1 грн. позикових ресурсів. Значення даного показника зросло з 20,2 грн. у 2019 році до 26,6 грн. у 2021р.

Кредитомісткість є оберненим показником до кредитовіддачі. Позитивною тенденцією для підприємства є зменшення значення даного показника. У випадку ТОВ «Аутомобіль Електрик Україна» у 2021 році відбулося незначне зменшення обсягу залучення позикових ресурсів для формування одиниці доходу від реалізації (на 0,01 грн.).

Прибутковість позикових ресурсів характеризує розмір чистого прибутку, що припадає на 1 грн. позикових ресурсів. У досліджуваному періоді даному показнику було притаманне суттєве зростання як внаслідок зростання чистого прибутку, так і внаслідок стабільної структури капіталу підприємства.

Отже, як бачимо з проведеного аналізу, показники рентабельності характеризувалися позитивною динамікою. Основною причиною таких тенденцій стало зростання чистого прибутку, що вказує на достатньо високий рівень ефективності фінансово-господарської діяльності. Але поряд з цим постає завдання перед власниками пошуку шляхів оптимізації управління залишком вільних грошових коштів для мінімізації втрат від їх знецінення.

Доповнимо аналіз фінансової стійкості факторним аналізом рентабельності власного капіталу. Для цього скористаємося модифікованою факторною моделлю фірми «DuPont». Призначення даної моделі ідентифікувати фактори, що визначають рентабельність власного капіталу підприємства, оцінити ступінь їх впливу і тенденції, що склалися в їх зміні та значущості. Важливість такого аналізу полягає в тому, що саме частка власного капіталу і якісне управління ним визначають рівень фінансової міцності та автономію підприємства.

Розрахунок впливу факторів на рентабельність власного капіталу підприємства наведено в таблиці 2.8.

**Факторний аналіз рентабельності власного капіталу на основі
модифікованої моделі фірми «DuPont»
для ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» у 2019-2021 рр.**

<i>Показники</i>	<i>Значення показника, тис. грн.</i>			<i>Абсолютне відхилення, +/-</i>		<i>Відносне відхилення, %</i>	
	<i>2019 рік</i>	<i>2020 рік</i>	<i>2021 рік</i>	<i>2020-2019 рр.</i>	<i>2021-2020 рр.</i>	<i>2020-2019 рр.</i>	<i>2021-2020 рр.</i>
Рентабельність реалізації за чистим прибутком	1,6	8	13	6,4	5	516,1	162,3
Коефіцієнт оборотності активів	1,2	1,5	1,8	0,3	0,3	130,9	118,7
Коефіцієнт фінансової залежності	1,06	1,07	1,07	0,01	0	100,3	100
Рентабельність власного капіталу	1,9	12,9	25	11	12,1	677,8	193,5

Аналізуючи рентабельність власного капіталу, розраховану за модифікованою моделлю фірми «DuPont» необхідно зауважити на такі особливості і результати:

1) перша особливість показника рентабельності власного капіталу полягає в тому, що він безпосередньо пов'язаний з фактором ризику. Одним з показників ризикованості діяльності підприємства якраз і є коефіцієнт фінансової залежності, який є складовою даної моделі. Чим вище значення даного показника, тим більш ризикованим з позицій кредиторів та інвесторів є підприємство. Як бачимо з наведених розрахунків, коефіцієнт залежності на досліджуваному підприємстві має невисоке значення. Щоправда в аналізованому періоді його значення характеризувалося незначним зростанням;

2) коефіцієнт рентабельності реалізації визначається результативністю роботи у звітному періоді. Поряд з цим він не показує ймовірний і плановий результат від здійснення довгострокових вкладень. Коли підприємство здійснює перехід на нові перспективні види виробничого процесу чи види

товарів, що вимагають значних інвестицій, показники рентабельності можуть тимчасово знижуватися. Але як бачимо з даних таблиці 2.8, ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» притаманний високий темп приросту рентабельності реалізації – 62% у 2021 році. Дане зростання стало основним чинником збільшення рентабельності власного капіталу підприємства;

3) ще однією важливою складовою даної моделі є коефіцієнт оборотності активів, який характеризувався у поточному періоді позитивною тенденцією. Це пов'язано з тим, що темпи росту виручки від реалізації продукції у аналізованих періодах були переважаючим над динамікою активів.

Отже, проаналізувавши складові модифікованої факторної моделі фірми «DuPont», можна зазначити, що основним позитивним і стимулюючим фактором, що вплинув на значення показника рентабельності власного капіталу є рентабельність реалізації продажів продукції підприємства. Це засвідчує високий рівень попиту на товари та відповідальність перед покупцями і клієнтами.

Можна зазначити, що основним завданням підприємства на сьогодні є те, щоб було дотримано відповідність між темпами зростання обсягу власного капіталу і чистим прибутком, що він генерує, а також збереження наявних тенденцій розвитку. Адже недоотримання прибутку внаслідок скорочення обсягів продажів може стати основним стримуючим фактором зростання рентабельності власного капіталу підприємства.

2.3. Аналіз фінансової стійкості підприємства

Фінансова стійкість – це відповідний стан майна підприємства, що вказує на його платоспроможність. Фінансова стійкість підприємства передбачає, що ресурси, вкладені в здійснення підприємницької діяльності, отримують віддачу за рахунок грошових надходжень від господарювання, а отриманий прибуток забезпечить самофінансування та незалежність підприємства від зовнішніх фінансових джерел.

Оцінка фінансової стійкості підприємства має на меті об'єктивний аналіз величини та структури активів і пасивів підприємства та визначення на цій основі рівня його фінансової стабільності й незалежності, а також відповідності фінансово-господарської діяльності підприємства завданням його статутної діяльності.

Першим кроком оцінки фінансової стійкості є визначення суми його власних обігових коштів. Власні обігові кошти є індикатором можливості нарощення фінансового потенціалу у майбутньому. Наявність власних обігових коштів можна розрахувати за допомогою методики, що наведена у таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

**Наявність власних обігових коштів на
ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» у 2019-2021рр.**

Показник	Значення показника, тис. грн.			Абсолютне відхилення, тис. грн.	
	на кін. 2019 р.	на кін. 2020 р.	на кін. 2021 р.	2020-2019 рр.	2021-2020 рр.
Власний капітал	27878	31197	37937	3319	6740
Необоротні активи	8254	7890	8265	-364	375
Власні обігові кошти (власний капітал – необоротні активи)	19624	23307	29672	3683	6365

Як бачимо, на досліджуваному підприємстві спостерігається позитивна тенденція щодо обсягу власних обігових коштів. На кінець 2020 року їхній розмір склав 23307 тис. грн., на кінець 2021 р. – збільшився на 6365 тис. грн. і склав 29672 тис. грн. Такий обсяг власних обігових коштів дає можливість подальшого нарощення фінансового потенціалу та є свідченням високого рівня фінансової незалежності підприємства.

Для аналізу фінансової стійкості підприємства використаємо узагальнюючий показник фінансової незалежності – надлишок або нестачу джерел фінансування для формування запасів, який визначають як різницю між величиною джерел покриття та величиною запасів. Вартість запасів порівнюємо послідовно з наявністю власного оборотного капіталу,

довгостроковими зобов'язаннями та короткостроковими кредитами і позиками. Відповідно до забезпеченості запасів згаданими варіантами фінансування, розрізняють чотири типи фінансової стійкості: абсолютна фінансова стійкість; нормальна стійкість; нестійкий (критичний) фінансовий стан; кризовий фінансовий стан.

Для характеристики фінансової стійкості аналітичні дані сформуємо в таблицю 2.10.

Таблиця 2.10

**Оцінка фінансової стійкості ТОВ «Аутомотів Електрик Україна»
за 2019-2021рр.**

<i>Показники</i>	<i>Значення показника, тис. грн.</i>			<i>Відхилення, +, -</i>	
	<i>на кін. 2019 р.</i>	<i>на кін. 2020 р.</i>	<i>на кін. 2021 р.</i>	<i>2020- 2019 рр.</i>	<i>2021- 2020 рр.</i>
1. Наявність власних оборотних коштів	19624	23307	29672	3683	6365
2. Довгострокові зобов'язання	0	0	0	0	0
3. Наявність власних і довгострокових позикових джерел коштів для формування запасів і витрат	19624	23307	29672	3683	6365
4. Короткострокові кредити і позикові кошти	1696	2277	2703	581	426
5. Загальна величина основних джерел коштів для формування запасів і витрат	21320	25584	32375	4264	6791
6. Загальна величина запасів і витрат	16498	15893	15196	-605	-697
7. Надлишок (+), нестача (-) власних оборотних коштів	3126	7414	14476	4288	7062
8. Надлишок (+), нестача (-) власних оборотних і довгострокових позикових коштів для формування запасів і витрат	3126	7414	14476	4288	7062
9. Надлишок (+), нестача (-) загальної величини основних джерел коштів для формування запасів і витрат	4822	9691	17179	4869	7488
10. Тип фінансової стійкості	Абсолютна фінансова стійкість	Абсолютна фінансова стійкість	Абсолютна фінансова стійкість		

Дані таблиці 2.10 показують, що протягом досліджуваного періоду підприємство є абсолютно фінансово стійким. Підприємство практично не

здійснювало оновлення необоротних активів, тому власних коштів цілком вистачало для фінансування запасів та інших поточних витрат підприємства. Надлишок загальної величини основних джерел коштів для формування запасів у 2021 році становив 17179 тис. грн. Отримання досить значного розміру прибутку посприяло зміцненню стану абсолютної фінансової стійкості.

Детальніше оцінку фінансового стану можна здійснити за показниками, що наведені у таблиці 2.11. Саме ці показники відображають реальний стан фінансових ресурсів.

Таблиця 2.11

Показники фінансової стійкості
ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» у 2019-2021 рр.

Показники	Розрахунок	Значення показника		Відхилення, +,-	2021рік	Відхилення, +,-
		2019 рік	2020 рік			
Власні обігові кошти (робочий капітал)	<i>Оборотні активи – коротко-строкові зобов'язання</i>	19317	21466	2149	26489,5	5024
Коефіцієнт забезпечення обігових активів власними коштами	<i>Власні обігові кошти / Обігові активи</i>	0,92	0,92	0	0,91	-0,01
Маневреність робочого капіталу	<i>Запаси / Робочий капітал</i>	0,85	0,75	-0,1	0,59	-0,17
Коефіцієнт автономії	<i>Власний капітал / Пасиви</i>	0,94	0,94	0	0,93	-0,1
Коефіцієнт фінансової залежності	<i>Пасиви / Власний капітал</i>	1,06	1,07	0,01	1,07	0
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	<i>Власні обігові кошти / Власний капітал</i>	0,69	0,73	0,04	0,77	0,04
Коефіцієнт фінансової стабільності	<i>Власні кошти / Позикові кошти</i>	15,7	14,9	-0,9	13,9	-1
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	<i>Позикові кошти / Власні кошти</i>	0,06	0,07	0,01	0,07	0
Коефіцієнт заборгованості кредиторам	<i>Заборгованість кредиторам / Активи</i>	0,06	0,06	0	0,07	0,01

Наявність робочого капіталу – це показник швидкості та якості здійснення поточної діяльності. Він означає не лише здатність сплатити

поточні зобов'язання, а й можливість розширення обсягу господарської діяльності підприємства. Розрахунки показують, що ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» має позитивну динаміку робочого капіталу. Так у 2020 році відбулося його зростання на 2149 тис. грн., а у 2021 році – на 5024 тис. грн.

Нормативним та рекомендованим значенням для коефіцієнта забезпечення оборотних активів власними коштами є значення, яке дорівнює $> 0,1$. Цей показник характеризує структуру обігових коштів за джерелами формування – за рахунок власного капіталу чи заборгованості. Як показують розрахунки, значення даного коефіцієнту значно перевищує його оптимальне значення. Відбулося його незначне зниження у досліджуваному періоді – з 0,92 до 0,91. Показник маневреності робочого капіталу показує, яку частину займають запаси у власних обігових коштах. Для підприємства зменшення цього показника є позитивною динамікою. Саме така тенденція і була притаманна даному показнику у ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» за 2019-2021 рр. його значення зменшилося з 0,85 до 0,59.

Можливість підприємства виконати зовнішні зобов'язання за рахунок власних коштів характеризує коефіцієнт автономії, частка власного капіталу не повинна бути меншою від 50%. У ТДВ ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» показник перевищує нормативне значення з тенденцією до зменшення.

Коефіцієнт фінансової залежності є оберненим до коефіцієнта автономії. Відповідно його нормативне значення = 2. Даний показник характеризувався стабільним значенням у 2019-2021 рр..

Коефіцієнт маневреності власного капіталу показує, яка частина власного капіталу використовується для фінансування поточної діяльності, тобто яку вкладено в обігові кошти, а яку капіталізовано. Як показують розрахунки, у 2019 р. на 1 грн. власного капіталу припадало 0,69 грн. власних обігових коштів, у 2020р. 0,73 грн., у 2021р. 0,77 грн., що свідчить про використання власних коштів для фінансування поточної діяльності підприємства.

Забезпеченість заборгованості власними фінансовими ресурсами показує

коефіцієнт фінансової стабільності. Відповідно перевищення власних коштів над позиковими свідчить про фінансову стійкість підприємства (нормативне значення $K_{ф.с.} > 1$). У ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» значення даного показника значно перевищує рекомендоване, однак спостерігається спадна тенденція у звітних періодах.

Коефіцієнт заборгованості кредиторам показує частку заборгованості перед кредиторами в майні підприємства. Позитивним є зменшення значення цього показника. У ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» у звітному періоді відбулося незначне його зростання з 0,06 до 0,07, але частка позикових ресурсів все одно залишилася незначною.

Оскільки підприємство активно користується кредитними ресурсами, то проведемо розрахунок ефекту фінансового важеля (ЕФВ) і виявимо, чи призвело залучення кредитів до зростання рентабельності власного капіталу. Такий аналіз важливий, адже безпосередньо співвідношення власного та позикового капіталу є визначальним показником рівня фінансової стійкості підприємства.

Механізм формування ефекту фінансового важелю наведено у таблиці 2.12. Наведені розрахунки показують, що у 2019 році значення ефекту фінансового важелю було від'ємним. У 2020-2021рр. відбулося зростання даного показника, тобто, за рахунок залучення банківського кредиту рентабельність власного капіталу зросла на 0,18% у 2020 році та – на 0,15% у 2021 році. Хоча й значення ефекту фінансового важелю є низькими, але вони вказують на доцільність залучення кредитних ресурсів підприємством. Для підприємства є досить високе значення економічної рентабельності активів, а середня ставка відсотків за користування кредитом нижча. Саме через це показник диференціалу важелю має додатне значення.

Розрахунок ефекту фінансового важелю ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» у 2019-2021 рр.

<i>Показники</i>	<i>Значення показника</i>		
	<i>2019 рік</i>	<i>2020 рік</i>	<i>2021 рік</i>
Середня сума капіталу (активів), тис. грн.	29821,5	31524	37057
Середня сума власного капіталу, тис. грн.	28031,5	29537,5	34567
Середня сума банківського кредиту, тис. грн.	520,5	658	603
Середня сума кредиторської заборгованості, тис. грн.	1269,5	1328,5	1887
Прибуток від звичайної діяльності, тис. грн.	666	4682	10549
Економічна рентабельність активів, %	2,4	15,6	30,3
Фінансові витрати (сума % за кредит), тис. грн.	13	38	119
Середня ставка відсотку за кредит, %	2,5	5,8	19,7
Ставка податку на прибуток, %	18	18	18
Податковий коректор, %	0,82	0,82	0,82
Плече важелю	0,019	0,022	0,017
<i>Ефект фінансового важелю, %</i>	-0,002	0,18	0,15

Наведений розрахунок показує, що ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» має непогане співвідношення позикового та власного капіталу. Тобто, обсяг власного капіталу значно переважає обсяг позикового, відповідно показник плеча важелю (0,017) не вплинув на загальний розмір ефекту фінансового важелю.

Висновки до розділу 2.

За підсумками здійснених у другому розділі випускної кваліфікаційної роботи розрахунків можна зробити наступні висновки.

Темпи зростання оборотних активів у ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» за досліджуваний період є переважаючими над динамічними змінами необоротних активів підприємства і є свідченням стабільно високого рівня ліквідності підприємства.

Відбулося суттєве зростання частки грошей та їх еквівалентів (з 12,7% у 2019 році до 33,5% у 2021 році) та зменшення запасів (з 55,8% до 37,4%), це свідчить про те, що зменшено обсяги продажу товарів у кредит та змінено політику розрахунків з дебіторами.

Динамічні зміни структури пасиву характеризувалися стабільністю у досліджуваних періодах. Розрахунки вказують на суттєве переважання частки власного капіталу в загальній вартості капіталу підприємства. У 2021 році частка власного капіталу становила 93,3%.

Зміни в обсягах та структурі капіталу ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» можна охарактеризувати як позитивні, оскільки частка власного капіталу в структурі джерел формування майна підприємства є переважаючою, а частка поточних зобов'язань знизилася, що свідчить про високий рівень його фінансової стійкості.

Підприємство у 2021 році отримало чистий прибуток обсягом 8651 тис. грн., що більше на 126,4% від значення попереднього періоду. Чистий дохід у досліджуваних періодах також характеризувався зростанням. Темпи такого росту становили 138,4% і 139,5% відповідно.

В цілому формування прибутку в аналізованому періоді у ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» можна вважати ефективним, що дало змогу виплатити дивіденди учасникам та спрямувати частину на виробничий і соціальний розвиток підприємства. Основною причиною таких тенденцій стало зростання чистого прибутку, що вказує на достатньо високий рівень ефективності фінансово-господарської діяльності.

РОЗДІЛ 3. РОЗРОБКА ФІНАНСОВОЇ СТРАТЕГІЇ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Рекомендації щодо вибору головної фінансової стратегії підприємства на наступний рік

На кожному етапі економічного розвитку підприємство визначає для себе певні стратегічні орієнтири. Цілі фінансової стратегії підприємства можуть досягатися різними способами. Вибір найбільш ефективних з цих способів здійснюється у процесі прийняття стратегічних фінансових рішень.

Прийняття стратегічних фінансових рішень являє собою процес розгляду можливих способів досягнення стратегічних фінансових цілей і вибору найбільш ефективних з них для практичної реалізації з врахуванням стратегічної фінансової позиції конкретного підприємства.

Незважаючи на ці обмеження, діапазон можливостей прийняття підприємством індивідуалізованих стратегічних фінансових рішень досить великий. Цей діапазон, у рамках якого підприємство може приймати свої стратегічні фінансові рішення, називається „полем прийняття стратегічних фінансових рішень" (Рис. 3.1).

Прийняті стратегічні фінансові рішення накладають високу відповідальність на фінансових менеджерів у виборі найбільш ефективних шляхів фінансового розвитку підприємства.

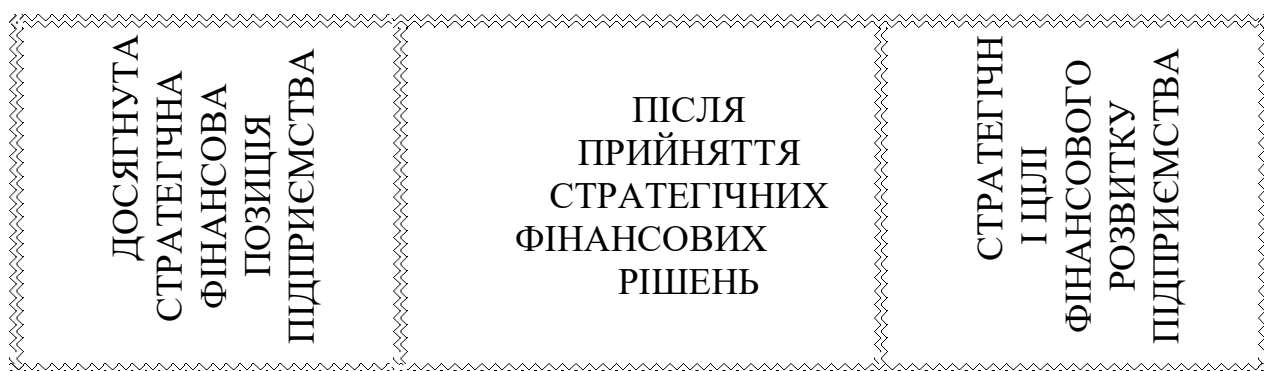

Рис. 3.1 Можливе поле прийняття стратегічних фінансових рішень підприємства

Тому прийняття стратегічних фінансових рішень повинно покладатися на найбільш кваліфікованих фінансових менеджерів, досить широко ознайомих із комплексом проблем майбутнього фінансового розвитку підприємства.

Стратегічні фінансові рішення, прийняті фінансовими менеджерами, надзвичайно складні, тому що вимагають врахування багатьох факторів економічного та соціального розвитку підприємства, що визначається високим рівнем невизначеності, яка генерується нестабільністю зовнішнього фінансового середовища. Тому стратегічні фінансові рішення повинні мати визначений запас маневреності у досягненні поставлених стратегічних фінансових цілей.

Процес прийняття фінансових рішень у ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» повинен здійснюватися за такими етапами (Рис. 3.2).

Вибір головної фінансової стратегії характеризує основний стратегічний вибір підприємства в системі шляхів досягнення стратегічних фінансових цілей, визначаючи спрямованість усіх наступних дій по прийняттю стратегічних фінансових рішень. Головна фінансова стратегія підприємства являє собою генеральний напрямок, що обирається, фінансового розвитку, що стосується всіх найважливіших аспектів його фінансової діяльності і фінансових відносин, що забезпечує реалізацію його основних фінансових цілей. Вибір головної фінансової стратегії підприємства, в першу чергу, залежить від базової корпоративної стратегії, і як будь-який інший вид функціональної стратегії покликана забезпечувати ефективну її реалізацію. Виходячи із системи розглянутих вище базових корпоративних стратегій підприємства пропонуємо до застосування для ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» систему адекватних їм видів головної фінансової стратегії (Таблиця 3.1).

Рис. 3.2 Основні етапи процесу прийняття стратегічних фінансових рішень підприємства

Стратегія фінансової підтримки прискореного росту підприємств (СФППРП) спрямована на забезпечення високих темпів його операційної діяльності, у першу чергу, обсягів виробництва, реалізації продукції і надання послуг. У цих умовах суттєво збільшується потреба у фінансових ресурсах, які спрямовуються на приріст оборотних і необоротних активів підприємства. Відповідно пріоритетною сферою стратегічного фінансового розвитку - підприємства, найбільшою мірою що забезпечує даний вид головної фінансової стратегії, є зростання потенціалу формування фінансових ресурсів. “Стратегія фінансового забезпечення стійкого росту підприємства”(СФЗСРП) спрямована на збалансування параметрів обмеженого росту операційної діяльності необхідного рівня фінансової безпеки підприємства. Стабільна підтримка таких параметрів у процесі стратегічного фінансового розвитку підприємства висуває у якості пріоритетної сфери забезпечення ефективного

розподілу і використання його фінансових ресурсів.

Таблиця 3.1

Рекомендована схема видів головної фінансової стратегії підприємства, відповідних видів його базової корпоративної стратегії

Види базової корпоративної стратегії	Види головної фінансової стратегії підприємства	Пріоритетні сфери (направлення) стратегічного фінансового розвитку підприємства, які забезпечують реалізацію його головної фінансової стратегії
1. «Прискорений ріст»	Стратегія фінансової підтримки прискореного росту підприємства	Прискорене зростання потенціалу формування фінансових ресурсів підприємства
2. «Обмежений ріст»	Стратегія фінансового забезпечення стійкого росту підприємства	Забезпечення ефективного розподілу і використання фінансових ресурсів підприємства
3. «Скорочення»	Антикризова фінансова стратегія підприємства	Формування достатнього рівня фінансової безпеки підприємства

“Антикризова фінансова стратегія підприємства” (АФС) покликана забезпечити фінансову стабілізацію підприємства у процесі виходу з кризи операційної її діяльності, що викликає необхідність скорочення визначених виробничих їх одиниць. У цих умовах пріоритетною сферою стратегічного фінансового розвитку стає формування достатнього рівня фінансової безпеки підприємства.

Поряд з видом базової корпоративної стратегії важливим фактором, що визначає вибір головної фінансової стратегії підприємства, є вихідна модель його стратегічної фінансової позиції. Це пов’язано з тим, що не усі варіанти цієї моделі можуть підтримувати реалізацію тих чи інших видів базової корпоративної стратегії, а відповідно й адекватних їм видів головної фінансової стратегії підприємства. Так, модель стратегічної фінансової позиції підприємства, яка характеризується квадрантом “слабкість і погрози”, не може забезпечити базову корпоративну стратегію “прискореного росту”, тобто вступає у протиріччя із головною фінансовою стратегією.

Ряд моделей фінансової позиції неефективні у процесі здійснення окремих видів головної фінансової стратегії зі зворотної причини – вони не дозволяють реалізувати у достатній мірі фінансовий потенціал підприємства. Модель стратегічної фінансової позиції, яка відображується квадрантом “сила і можливості”, використовується у процесі реалізації базової корпоративної стратегії “скорочення” в відповідає головній фінансовій стратегії.

Ми вважаємо, що для того щоб головна фінансова стратегія була ефективно реалізована в майбутньому періоді, вона повинна враховувати можливості конкретної моделі стратегічної фінансової позиції підприємства. Рекомендації з можливих сполучень головної фінансової стратегії, що обирається підприємством і конкретних моделей його фінансової позиції, представлені в таблиці 3.2.

Як видно з даних таблиці 3.2, окремі види головної фінансової стратегії підприємства можуть обиратися при різних моделях його стратегічної фінансової позиції (але в рамках визначеного їхнього діапазону).

Конкретне взаємоузгодження цих параметрів визначається з урахуванням ступеня прояву факторів зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства у майбутньому періоді в рамках кожної моделі стратегічної фінансової позиції підприємства. У процесі вибору головної фінансової стратегії підприємства можуть враховуватися й інші фактори, зокрема, стадія його життєвого циклу, фінансовий менталітет його власників, рівень кваліфікації фінансових менеджерів.

Оцінка фінансового стану ТОВ «Аутомобіль Електрик Україна», яка проведена нами у другому розділі випускної кваліфікаційної роботи, дозволяє визначити на наступний рік головну фінансову стратегію - стратегію фінансової підтримки прискореного росту з формуванням можливої до використання моделі стратегічної фінансової позиції “стабільність та можливості”.

Моделі стратегічної фінансової позиції підприємства, які забезпечують реалізацію окремих видів його головної фінансової стратегії

Види головної фінансової стратегії підприємства	Моделі стратегічної фінансової позиції, що узгоджуються з його головною фінансовою стратегією	
	Найкращі	Можливі
1. Стратегія фінансової підтримки прискореного росту підприємства	«Сила і можливості»	«Стабільність і можливості» «Сила і загрози»
2. Стратегії фінансового забезпечення стійкого росту підприємства	«Стабільність і можливості» «Сила і загрози»	«Стабільність і загрози»
3. Антикризова фінансова стратегія підприємства	«Слабкість і загрози»	«Стабільність і можливості»

Розробляючи фінансову стратегію фінансовий менеджер ТОВ «Аутоматів Електрик Україна» повинен визначати систему стратегічних цілей і цільових нормативів, які забезпечують досягнення підприємством головної мети. Систему таких цілей формують звичайно у розрізі пріоритетних сфер стратегічного фінансового розвитку підприємства.

У першій пріоритетній сфері, що характеризує потенціал формування фінансових ресурсів, у якості основної стратегічної мети рекомендуємо обирати максимізацію росту чистого грошового потоку підприємства.

У другій пріоритетній сфері, що характеризує ефективність розподілу і використання інвестиційних ресурсів, при виборі стратегічної мети варто віддавати перевагу максимізації рентабельності інвестованого власного капіталу підприємства.

У третій пріоритетній сфері, що характеризує рівень фінансової безпеки підприємства, основною стратегічною метою виступає оптимізація структури його капіталу (співвідношення власного і позикового його видів).

У четвертій пріоритетній сфері, що характеризує якість управління

фінансовою діяльністю підприємства, у якості основної стратегічної мети нами рекомендується обирати формування ефективної організаційної структури управління фінансовою діяльністю (формування такої організаційної структури, яка інтегрує в собі вимоги до кваліфікації фінансових менеджерів окремих підрозділів, потреба в обсязі і широті інформації для прийняття управлінських рішень відповідного рівня, вимоги до технічної оснащеності менеджерів, рівня використання фінансових технологій і інструментів, розмежування контрольних функцій управління і т.д.).

Система основних стратегічних цілей фінансової діяльності може бути доповнена й іншими їх видами, що відображають специфіку діяльності конкретного підприємства і менталітет фінансових менеджерів конкретного підприємства.

У процесі стратегічного планування здійснюється формування системи допоміжних, підтримуючих цілей, що включаються у фінансову стратегію підприємства. Система цих цілей спрямована на забезпечення реалізації основних стратегічних цілей фінансової діяльності. Ці цілі доцільно формувати у розрізі пріоритетних сфер стратегічного фінансового розвитку підприємства.

Формування основних і допоміжних стратегічних цілей дозволяє перейти до розробки цільових стратегічних нормативів фінансової діяльності підприємства. Цей етап реалізує вимога кількісної визначеності сформованих стратегічних цілей усіх рівнів. У процесі цього етапу усі види стратегічних фінансових цілей повинні бути виражені у конкретних кількісних показниках: у сумі, темпах динаміки, структурних пропорціях, термінах реалізації і т.п. У процесі розробки цільових стратегічних нормативів фінансової діяльності підприємства необхідно забезпечити чіткий взаємозв'язок між основними і допоміжними стратегічними цілями, з одного боку, і забезпечуючи їх конкретизацію цільовими стратегічними нормативами, з іншої. Такий зв'язок повинний забезпечуватися у розрізі кожної пріоритетної сфери (напрямку) стратегічного фінансового розвитку підприємства. Взаємозв'язок стратегічних цілей і цільових нормативів в розрізі окремих пріоритетних сфер фінансового

розвитку підприємства представлено у таблиці 3.3.

Головна, основні і допоміжні стратегічні цілі розглядаються як єдина комплексна система і тому потребують чіткої взаємоув'язки з врахуванням їх пріоритетності і рангової значимості. Такий ієрархічний зв'язок окремих стратегічних цілей фінансової діяльності підприємства забезпечується на основі побудови “дерева цілей”. В основі цього методичного підходу лежить графічне відображення взаємозв'язку і підлеглості різних цілей фінансової діяльності. Схема побудови “дерева цілей” представлена на рис.3.3.

Оцінивши фінансовий стан за 2019-2021 роки по ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» ми можемо рекомендувати визнати на 2022рік пріоритетною фінансовою стратегією - стратегією формування фінансових ресурсів підприємства. Стратегічними цілями фінансової діяльності по цій стратегії у ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» є: збільшення чистого прибутку, зростання обсягу амортизаційних відрахувань, мінімізація вартості капіталу, який залучається з різних джерел.

Заключний етап формування цілей передбачає кінцеву їх індивідуалізацію з врахуванням вимог їх впровадження. На цьому етапі перевіряють коректність формування окремих цілей з врахуванням їх взаємозв'язку (взаємної узгодженості). Для забезпечення реалізації окремих стратегічних цілей фінансової діяльності вони повинні бути конкретизовані за окремими інтервалами стратегічного періоду.

Зовнішня синхронізація передбачає узгодження у часі розроблених цільових показників фінансової діяльності з показниками корпоративної, функціональних і бізнес-стратегії розвитку підприємства, а також із прогнозованими змінами параметрів зовнішнього фінансового середовища.

Внутрішня синхронізація передбачає узгодження у часі всіх цільових стратегічних нормативів фінансової діяльності між собою.

Отже, рекомендована система цілей і цільових нормативів може виступати критерієм оцінки успіху чи невдачі реалізації фінансової стратегії підприємства в майбутньому періоді.

3.2. Удосконалення моделі управління фінансовою стійкістю підприємства

Для того щоб сформувати ефективно функціонуючий процес управління фінансовою стійкістю підприємства необхідно використовувати нові підходи до його організації. Достовірність, повнота, доступність та оперативність отримання інформації, а також ефективність методів та методик аналізу, що використовуються при обробці цієї інформації, впливає на якість та обґрунтованість управлінських рішень щодо управління фінансовою стійкістю. Тому, одним з основних аспектів підвищення ефективності всього процесу управління нею є удосконалення його методологічного забезпечення.

Існуючі методичні підходи на сьогодні все ще є актуальними, але потребують подальшого удосконалення. Практично методи аналізу та прогнозування фінансової стійкості підприємства, що зараз використовуються українськими підприємствами, відстають від сучасних реалій ринкової економіки. Крім цього, під час їх використання виникають деякі проблеми:

1. Неможливість однозначно оцінити результати розрахунків часткових показників фінансової стійкості, яка проявляється у тому, що частина показників певної групи характеризує фінансову стійкість з позитивного боку, а інша частина – з негативного, що унеможлиблює надання однозначного трактування рівня фінансової стійкості;

2. Нечітка або відсутня система нормативних значень окремих показників фінансової стійкості для підприємств різних видів економічної діяльності. Деякі нормативні значення взагалі запозичені із реалій діяльності закордонних підприємств або ж розраховані експертами для конкретної галузі.

Тому в процесі управління фінансовою стійкістю підприємства необхідно використовувати спеціальні методики та комплексні моделі її оцінки, які б відображали різні грані самої фінансової стійкості.

Для удосконалення управління фінансовою стійкістю у ТОВ «Аутоматів Електрик Україна» ми пропонуємо комплексне застосування наступних

моделей: коефіцієнтної моделі оцінки фінансової стійкості; мультиплікативної моделі оцінки фінансової стійкості.

Коефіцієнтна модель управління фінансовою стійкістю підприємства полягає в розрахунку сукупності часткових показників, які надають можливість зробити висновок про рівень фінансової стійкості підприємства на певну звітну дату. Тобто деталізують інформацію щодо рівня його автономії чи фінансової залежності від зовнішніх (позикових) джерел фінансування.

Достовірну оцінку фінансової стійкості підприємства можна об'єктивно здійснити не через один фінансовий показник, а тільки за допомогою комплексу таких фінансових показників. Саме певна сукупність, згрупована за певним критерієм дасть змогу детально і всебічно характеризувати фінансову стійкість. Інформативність такої комплексної системи показників має дати можливість усім, хто пов'язаний з підприємством економічними відносинами, зробити висновок про рівень надійності підприємства як потенційного партнера у фінансовому відношенні.

До складу коефіцієнтної моделі оцінки та управління фінансовою стійкістю можна віднести наступні показники: коефіцієнти структури капіталу; коефіцієнти забезпеченості; коефіцієнти структури активів.

Коефіцієнтна модель дає змогу підкреслити, що аналіз фінансової стійкості підприємства не можна зводити лише до розрахунку часткових показників на основі даних балансу, тобто визначати ступінь його залежності від зовнішніх джерел фінансування, але обов'язково необхідно враховувати здатність підприємства погашати зобов'язання на основі інформації про ефективність його діяльності та стан оборотних активів, грошових потоків, інвестиційні проекти.

Оцінимо фінансову стійкість ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» за наведеною вище методикою. Відповідні значення показників і результат наведемо у таблицях 3.8 і 3.9.

**Розрахунок показників комплексної оцінки фінансової стійкості
ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» (показники першого класу)**

	Показник	Значення показника		Відхилення, +/-	Стан показників (квадрат матриці)
		2018 рік	2019 рік		
	Коефіцієнт фінансової автономії	0,94	0,93	-0,01	1.1. «Дуже добре»
	Коефіцієнт покриття боргу	14,9	13,9	-1	1.1. «Дуже добре»
	Коефіцієнт фінансової стійкості	0,94	0,93	-0,01	1.1. «Дуже добре»
	Коефіцієнт кредиторської заборгованості	0,208	0,196	-0,012	2.2. «Незадовільно-задовільно»
	Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними активами	0,92	0,91	-0,01	1.1. «Дуже добре»
	Коефіцієнт забезпеченості запасів власними оборотними активами	1,325	1,73	0,405	1.1. «Дуже добре»
	Коефіцієнт маневрування власного капіталу	0,73	0,77	0,04	1.1. «Дуже добре»
	Коефіцієнт маневрування власних оборотних активів	0,22	0,36	0,14	1.3. «Нормально»
	Загальна оцінка рівня фінансової стійкості	1.2. «Нормально-дуже добре»			

Отже, як бачимо з даних таблиці 3.8, шість показників належать до квадрату «Дуже добре». Це пов'язано з тим, що у розрахунках даних показників чільне місце належить власному капіталу, який суттєво зріс в аналізованому періоді за рахунок чистого прибутку. Відповідно, зростання значень даних показників покращує фінансову стійкість підприємства (але в більш довгостроковому періоді). Показник частки поточної заборгованості за товари в загальній сумі короткострокової заборгованості, потрапив до квадрату 2.2. «Незадовільно-задовільно», то слід поставити середню загальну оцінку рівня фінансової стійкості ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» 1.2. «Нормально-дуже добре».

**Розрахунок показників комплексної оцінки фінансової стійкості
ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» (показники другого класу)**

	Показники	Значення показника		Відхилення, +/-	Рівень фінансової стійкості
		2018 рік	2019 рік		
	Коефіцієнт кратності відсотків	117,1	89,4	-27,7	2. «Стабільність» (оцінка «нормально»)
	Коефіцієнт участі запасів у покритті поточних зобов'язань	8,2	6,2	-2,0	2. «Стабільність» (оцінка «нормально»)
	Коефіцієнт здатності обслуговування боргів	6,9	14,8	7,9	1. «Покращення» (оцінка «відмінно»)
	Сума власних оборотних активів	2330 7	2967 2	6365	1. «Покращення» (оцінка «відмінно»)
	Сума власних оборотних активів і короткострокових кредитних ресурсів	2391 3	3027 2	6359	1. «Покращення» (оцінка «відмінно»)
	Загальний розмір основних джерел формування запасів	2558 4	3237 5	6791	1. «Покращення» (оцінка «відмінно»)
	Надлишок чи недостатність власних оборотних активів	7414	1494 5	7531	1. «Покращення» (оцінка «відмінно»)
	Надлишок чи нестача власних оборотних активів та коротко-строкових кредитних ресурсів	8020	1554 5	7525	1. «Покращення» (оцінка «відмінно»)
	Надлишок чи недостатність загального обсягу основних джерел для формування запасів	9691	1764 8	7957	1. «Покращення» (оцінка «відмінно»)
0	<i>Загальна оцінка стану показників</i>	1. «Покращення»			
	Рівень фінансової стійкості	«Дуже високий»			

Отже, як бачимо з даних таблиці 3.9, більшість розрахованих показників характеризуються станом «Покращення» з оцінкою відмінно. Тільки 2 показника в аналізованому періоді погіршили свої значення, але їх значення є достатньо високими. Тому узагальнюючою оцінкою для ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» можна вважати стан «Покращення». Відповідно, поєднуючи аналіз, здійснений за обома класами показників, можемо охарактеризувати рівень фінансової стійкості підприємства як «Дуже високий» з оцінкою «Відмінно-Дуже добре».

Розрахунок моделі економічної віддачі власного капіталу, що включає в

себе оцінку декількох факторів, які впливають на рентабельність власного капіталу, дозволяє зробити наступні висновки: зростання коефіцієнту оборотності активів підприємства, що в результаті вплинуло на зростання економічної рентабельності підприємства (1,52 рази у 2020 році проти 1,79 разів у 2021 році); зростання показника рентабельності обороту, що свідчить про високий рівень управління виробничою і збутовою діяльністю; зростання показника рентабельності продаж (за чистим прибутком) на 5%.

Перевагою використання даної мультиплікативної моделі є те, що по-перше, вона дозволяє пов'язати між собою статичні та динамічні показники фінансової звітності та, використовуючи їх у єдиному комплексі, максимізувати (оптимізувати) фінансову стійкість; по-друге, оскільки дана модель є оптимізаційною, вона дозволяє не лише аналізувати, але й прогнозувати фінансову стійкість підприємства.

Складність у використанні і часткова складність розрахунку є недоліком наведеної моделі, оскільки досить складно на практиці визначити так звану оптимальну точку рівноваги: у нашому випадку – знайти найкраще значення підприємства на шкалі «прибутковість – стійкість», або, іншими словами, «фінансова рентабельність – фінансова стійкість».

Отже, використання запропонованих моделей управління фінансовою стійкістю підприємства дозволить оптимізувати процес управління нею як у поточному, так і в перспективному періодах. Наведені в моделях показники згруповані таким чином, що дають змогу оперативно виявляти кризові місця і критичні «точки» в управлінні фінансовою стійкістю і в цілому в діяльності підприємства. Загальний висновок за результатами розрахунків моделей допоможе власникам і керівникам приймати стратегічні рішення щодо управління структурою капіталу, джерелами фінансування діяльності, залученням кредитних ресурсів, інвестиційною діяльністю підприємства.

3.3. Визначення положення підприємства на матриці фінансової рівноваги у наступному році

У ході дослідження фінансового стану за 2019-2021 роки, який проведений в другому розділі дипломної магістерської роботи, фінансовий стан ТОВ «Аутомобіль Електрик Україна» був визнаний як абсолютний. Про це свідчать такі фактори: наявність власних коштів для формування товарних запасів, відповідності проміжного і загального коефіцієнта покриття нормативним значенням.

Для того, щоб визначити стратегічні напрямки фінансового розвитку ТОВ «Аутомобіль Електрик Україна» у наступному році треба визначити позицію підприємства на матриці фінансової рівноваги [61, с.109]. Матриця фінансової рівноваги базується на використанні спеціальних узагальнюючих показників: результату господарської діяльності (РГД); результату фінансової діяльності (РФД); результату фінансово-господарської діяльності (РФГД).

Результат господарської діяльності являє собою суму грошових коштів підприємства, яка залишається в його розпорядженні після фінансування його виробничого розвитку.

Позитивне значення РГД відкриває перед підприємством можливість подальшого розвитку. За умови $РГД > 0$, підприємство забезпечує реалізацію принципу самофінансування свого розвитку. За умови $РГД < 0$, підприємство залучає для фінансування своїх потреб позикові ресурси, оскільки власних коштів для цього не достатньо.

РФД – це зміна обсягу заборгованості підприємства. При визначенні цього показника враховується зміна заборгованості підприємства за звітний період, сума відсотків за кредит, податок на прибуток та дивіденди по участі працівників у формуванні статутного капіталу, якщо вони передбачені. У цьому показникові відображається фінансова політика підприємства. За умови $РФД > 0$, є можливість залучати додаткові джерела фінансових ресурсів, незважаючи на платність останніх. Якщо $РФД < 0$, то підприємство повинно

запланувати зменшення обсягу позикових джерел фінансування, зниження ефективності політики щодо формування структури капіталу підприємства, якщо рівень залучення позикових ресурсів не є надмірним.

РГФД – підсумок результату господарської та результату фінансової діяльності, його розмір дає можливість оцінити обсяг “вільних” грошових коштів підприємства після фінансування ним усіх своїх витрат (у тому числі податкових, відсоткових та дивідендних платежів) та виробничого розвитку. Якщо $РГФД > 0$, то у розпорядженні підприємства є вільні грошові кошти для фінансування інших напрямків діяльності підприємства (соціального споживання та соціального розвитку, фінансового інвестування, створення цільових та резервних фондів), крім виробничого розвитку. Якщо $РГФД < 0$, то для підприємства характерна нестача вільних грошових коштів, що може призвести до ліквідних ускладнень або скорочення можливостей підприємства щодо фінансування невиробничих витрат. Отже, РГФД являє собою функцію від РГД та РФД і залежить від співвідношення між ними.

Кожне підприємство повинно прагнути звести РГФД до нуля, тобто врівноважити РГД та РФД. Маневрування РГД та РФД дає змогу передбачити фінансову ситуацію. Велику допомогу в цьому можуть надати матриці фінансової стратегії, які допомагають спрогнозувати "критичний шлях" підприємства на найближчі роки, намітити допустимі межі ризику та виявити поріг можливостей підприємства (Рис.3.4).

Зона успіху

	РФД < 0 (гальмування)	РФД ≈ 0 (стабілізація)	РФД > 0 (прискорення)
РГД > 0 (повільне зростання)	1 РФГД ≈ 0	4 РФГД > 0	6 РФГД >> 0
РГД ≈ 0 (оптимальне зростання)	7 РФГД < 0	2 РФГД ≈ 0	5 РФГД > 0
РГД < 0 (форсоване зростання)	9 РФГД << 0	8 РФГД < 0	3 РФГД ≈ 0

Зона дефіциту

Рис.3.4. Матриця фінансової рівноваги підприємства

У матриці фінансової рівноваги по діагоналі АВ проходить межа між двома основними зонами. Над діагоналлю розташована зона успіху, або зона позитивних значень аналітичних показників. Під діагоналлю знаходиться зона дефіциту, або зона від'ємних аналітичних показників. По діагоналі проходить зона успіху.

Квадранти матриці 1, 2, 3 визначають позицію рівноваги підприємства а квадранти 7, 8, 9 – позицію дефіциту ліквідних коштів, а квадранти 4, 5, 6 характеризують ситуації успіху, збільшення ліквідних коштів підприємства.

Визначимо показники для розрахунку положення на матриці фінансової рівноваги (Таблиця 3.11).

Проведені розрахунки показали, що на комерційну маржу впливають такі фактори, як цінова політика, обсяг та структура поточних витрат та ін. Коефіцієнт трансформації складається під дією галузевих умов діяльності, а також економічної стратегії самого підприємства. За поточний рік комерційна. Підприємство зменшує заборгованість, тому для ефекту фінансового важелю зростає. Підприємство використовує тільки залучення короткострокових кредитів. У 2021 році відбулося зростання обсягу чистого доходу від реалізації продукції на 18760 тис. грн., що вплинуло на зростання коефіцієнту трансформації на 0,17. Плече фінансового важелю суттєво не змінилося, що підтверджує фінансову незалежність від зовнішніх джерел фінансування, ефект фінансового важелю збільшився за рахунок зміни економічної рентабельності та середньої ставки за залучення кредитних ресурсів.

Отримання ТОВ «Аутомобілів Електрик Україна» у 2020–2021 роках прибутків від звичайної діяльності позитивно вплинуло на зростання запасу фінансової міцності на 17384,96 тис. грн.

**Розрахунок показників для розрахунку положення на матриці
фінансової рівноваги по ТОВ «Аутомотів Електрик Україна»
за 2020-2021 роки**

Назва показника	2020 р.	2021 р.
ФЕП	17606,00	24801,00
БРЕІ	13174,00	20726,00
НРЕІ	4682,00	10549,00
АКТИВ підприємства	25496,00	33066,00
Поріг рентабельності	19940,92	25066,96
Підсумок господарської діяльності		12731,00
Підсумок фінансової діяльності		-602
Підсумок господарсько-фінансової діяльності		12129,00
Економічна рентабельність активів	0,18	0,32
Комерційна маржа	0,08	0,13
Коефіцієнт трансформації	2,24	2,41
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,93	0,93
Плече фінансового важелю	3	3,5
Ефект фінансового важелю	0,21	0,97
Запас фінансової стійкості	37075,08	54460,04

Як свідчать проведені розрахунки у таблиці 3.11 підприємство знаходилося у 2021 році у квадранті 5 «Атака». Для ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» це означає стан фінансового розвитку, який спрямовується на збільшення заборгованості, хоча інтереси збереження внутрішньої рівноваги того не потребують, що може бути пов'язано з підготовкою до інвестування коштів у нові напрямки діяльності. Підприємство має усі можливості для ефективного розвитку, при зростанні рівня економічної рентабельності можливе переміщення у квадрат 2 «Стийка рівновага», за умови зниження рівня

економічної рентабельності у перспективі положення підприємства може зміститися у квадрант 8.

Підприємство повинно намагатись повністю перейти у квадрант 2. Для цього воно повинно здійснити наступні напрямки щодо покращення результативності господарської діяльності: вишукувати та мобілізувати резерви економії поточних витрат підприємства; забезпечити реалізацію насамперед принципу самофінансування свого розвитку; збільшувати обсяги діяльності шляхом залучення зовнішніх джерел фінансування (авансову оплату); ставити собі за ціль отримання цільового фінансування за рахунок бюджетних коштів; здійснювати ефективну маркетингову політику з метою надання нових видів продукції та її просування; впроваджувати нові технології, досягнення науки і техніки; підвищувати рівень господарювання і налагодження планування та прогнозування основних показників господарсько - фінансової діяльності підприємства.

Так, як рентабельна діяльність є запорукою міцного фінансового стану, керівництву ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» у наступному році підприємства потрібно направити всі зусилля на зростання прибутку.

Висновки до розділу 3.

З метою покращення роботи ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» нами визначена головна корпоративна фінансова стратегія на 2022 рік – стратегія фінансової підтримки прискореного росту з використанням моделі стратегічної фінансової позиції “стабільність та можливості”, пріоритетною фінансовою стратегією визначена стратегія формування фінансових ресурсів підприємства, а стратегічними цілями фінансової діяльності по цій стратегії для ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» є: збільшення чистого прибутку, зростання обсягу амортизаційних відрахувань, мінімізація вартості капіталу, який залучається із зовнішніх джерел фінансування.

Нами запропоновано використовувати у ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» коефіцієнтну та мультиплікативну моделі управління фінансовою стійкістю. Показники фінансової стійкості першого класу для ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» характеризуються станом «Нормально-дуже добре». Другий клас показників зафіксував «Дуже високий» рівень фінансової стійкості. Узагальнюючою оцінкою для даного підприємства можна вважати стан «Покращення» та рівень фінансової стійкості «Дуже високий» з оцінкою «Відмінно-Дуже добре».

Вважаємо, що рекомендовані нами напрями удосконалення фінансового планування, запровадження розробки корпоративної фінансової стратегії з визначенням пріоритетної стратегії фінансового розвитку та стратегічних нормативів на 2020 рік сприятимуть забезпеченню зростання позитивних фінансових результатів підприємства, і зможуть бути фінансовим орієнтиром при реалізації операційної діяльності ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» за умови зростання обсягу чистого доходу від реалізації і економічної рентабельності активів.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Фінансова стратегія – це генеральний план дій по забезпеченню підприємства грошовими коштами. Теорія фінансової стратегії досліджує об'єктивні закономірності ринкових умов господарювання, розробляє засоби та форми виживання, підготовки та проведення стратегічних фінансових операцій.

У процесі теоретичного дослідження нами: розглянуті підходи науковців до формування та реалізації фінансової стратегії на підприємстві; обґрунтовані критерії класифікації фінансових стратегій підприємства; показаний взаємозв'язок перспективної та оперативної стратегії, фінансової та інвестиційної стратегії підприємства; запропонована класифікація фінансових стратегій підприємства дозволяє враховувати вплив зовнішнього та внутрішнього середовища на фінансову діяльність підприємства в умовах трансформаційних економічних відносин; розглянуті підходи науковців до фінансового планування як елемента розробки короткострокової фінансової стратегії та фінансового плану; рекомендовано до впровадження на підприємствах регламенту із фінансового планування, підготовка і складання якого залежить від розміру підприємства (велике, середнє, мале) та специфіки діяльності, організаційно-правової форми, опрацьованої та достовірної вихідної інформації; обґрунтована необхідність формування системи показників –індикаторів, які приймають участь у розробці та реалізації фінансової стратегії підприємства.

Провівши оцінку фінансового стану ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» за 2019-2021 роки можна зробити такі узагальнення:

- За 2019-2021 роки спостерігалось зростання вартості активів (капіталу) підприємства на 21,4% за рахунок зростання вартості оборотних активів та власного капіталу, що свідчить про стабільний фінансовий стан підприємства та високий рівень ефективності фінансово-господарської діяльності.

- Темпи зростання оборотних активів ТОВ «Аутомотів Електрик

Україна» за досліджуваний період є переважаючими над динамічними змінами необоротних активів підприємства і є свідченням стабільно високого рівня ліквідності підприємства.

- Структурний аналіз активів показав, що зросла частка оборотних активів підприємства, що свідчить про зростання рівня його ліквідності. Так, їх частка на кінець 2019 року становила 72,1%, на кінець 2020 року – 76,4%, на кінець 2021 року – 79,7%. Відповідно частка необоротних активів у 2020 році знизилася на 4,3%, а у 2021 році – на 3,2%. Зміни в обсягах та структурі капіталу ТОВ «Аутомобіль Електрик Україна» можна охарактеризувати як позитивні, оскільки частка власного капіталу в структурі джерел формування майна підприємства є переважаючою, а частка поточних зобов'язань знизилася, що свідчить про високий рівень його фінансової стійкості.

- Відбулося суттєве зростання частки грошей та їх еквівалентів (з 12,7% у 2019 році до 33,5% у 2021 році) та зменшення запасів (з 55,8% до 37,4%), це свідчить про те, що зменшено обсяги продажу товарів у кредит та зміну політики розрахунків з дебіторами.

- Підприємство у 2021 році отримало чистий прибуток обсягом 8651 тис. грн., що більше на 126,4% від значення попереднього періоду. Чистий дохід у досліджуваних періодах також характеризувався зростанням. Темпи такого росту становили 138,4% і 139,5% відповідно. Усім основним показникам рентабельності досліджуваного підприємства було притаманне зростання. У поточному році суттєво зросли значення рентабельності реалізації та рентабельності власного капіталу.

- Аналіз боргових зобов'язань показав, що спостерігається перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською. У 2020 році таке перевищення становило півтори рази. Ще більшими значеннями характеризувалося перевищення дебіторської заборгованості товарного характеру над такого ж виду кредиторською заборгованістю. Так, у 2020 році таке перевищення становило 9 разів за рахунок поточних зобов'язань нетоварного характеру (банківський кредит, зобов'язання за внутрішніми

розрахунками та розрахунками з бюджетом). В цілому дані розрахунки підтверджують, що підприємство здатне розрахуватися за своїми зобов'язаннями в будь-який час і має для цього достатні фінансові можливості.

- В цілому формування прибутку в аналізованому періоді у ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» можна вважати ефективним, що дало змогу виплатити дивіденди учасникам та спрямувати частину на виробничий і соціальний розвиток підприємства. Основною причиною таких тенденцій стало зростання чистого прибутку, що вказує на достатньо високий рівень ефективності фінансово-господарської діяльності. Але поряд з цим постає завдання перед власниками пошуку шляхів оптимізації управління залишком вільних грошових коштів для мінімізації втрат від їх знецінення.

- Аналіз фінансової стійкості засвідчив, що підприємство є абсолютно фінансово стійким. Підприємство практично не здійснювало оновлення необоротних активів, тому власних коштів цілком вистачало для фінансування запасів та інших поточних витрат підприємства. Надлишок загальної величини основних джерел коштів для формування запасів у 2021 році становив 17179 тис. грн. Отримання досить значного розміру прибутку посприяло зміцненню абсолютної фінансової стійкості.

З метою покращення роботи ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» нами визначена головна корпоративна фінансова стратегія на 2022 рік – стратегія фінансової підтримки прискореного росту з використанням моделі стратегічної фінансової позиції “стабільність та можливості”, пріоритетною фінансовою стратегією визначена стратегія формування фінансових ресурсів підприємства, а стратегічними цілями фінансової діяльності по цій стратегії для ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» є: збільшення чистого прибутку, зростання обсягу амортизаційних відрахувань, мінімізація вартості капіталу, який залучається із зовнішніх джерел фінансування.

Нами запропоновано використовувати у ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» коефіцієнтну та мультиплікативну моделі управління фінансовою стійкістю, за допомогою яких доцільно здійснювати оцінку фінансової

стійкості підприємства у звітному періоді, прогнозувати її на перспективний період та визначати основні фактори, що впливають на її рівень.

Нами визначені показники фінансової стійкості першого класу для ТОВ «Аутомотів Електрик Україна», які характеризуються станом «Нормально-дуже добре». Другий клас показників зафіксував «Дуже високий» рівень фінансової стійкості. Узагальнюючою оцінкою ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» ми вважаємо стан «Покращення» та рівень фінансової стійкості «Дуже високий» з оцінкою «Відмінно-Дуже добре».

Отже, рекомендовані нами напрями удосконалення фінансового планування, запровадження розробки корпоративної фінансової стратегії з визначенням пріоритетної стратегії фінансового розвитку та стратегічних нормативів на наступний рік на основі проведення оцінки фінансового стану забезпечать зростання позитивних фінансових результатів досліджуваного підприємства, зможуть бути фінансовим орієнтиром при реалізації операційної діяльності ТОВ «Аутомотів Електрик Україна» за умови зростання обсягу реалізації продукції і економічної рентабельності активів підприємства.